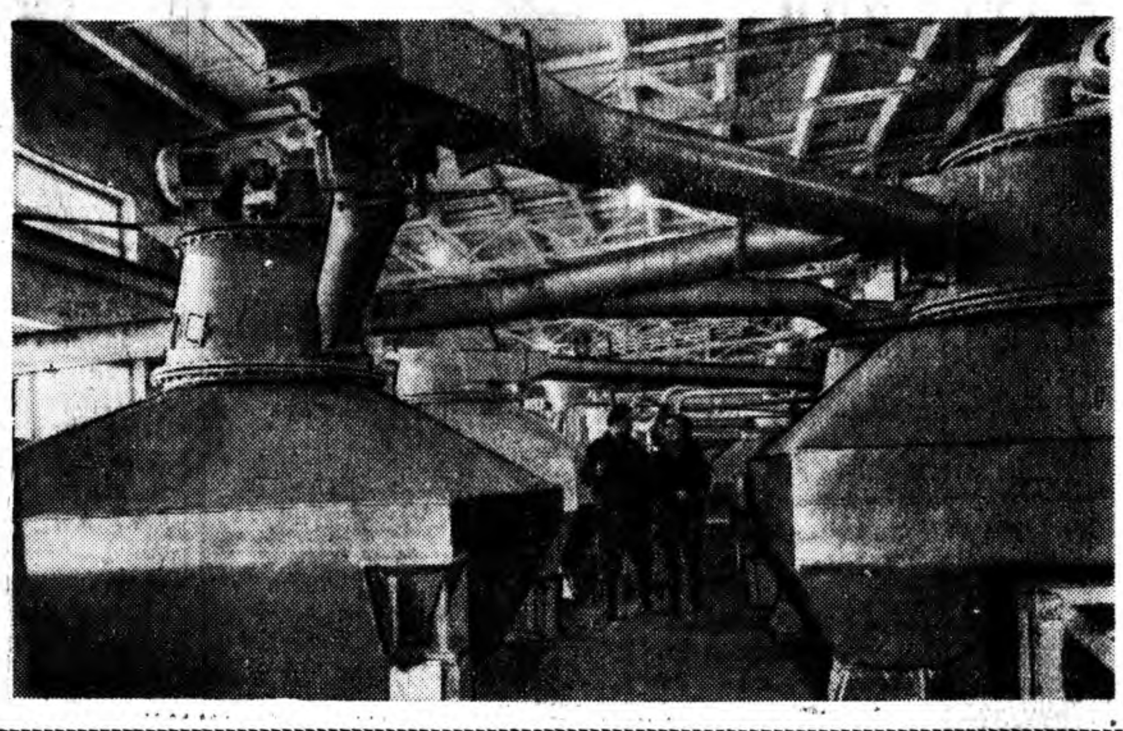
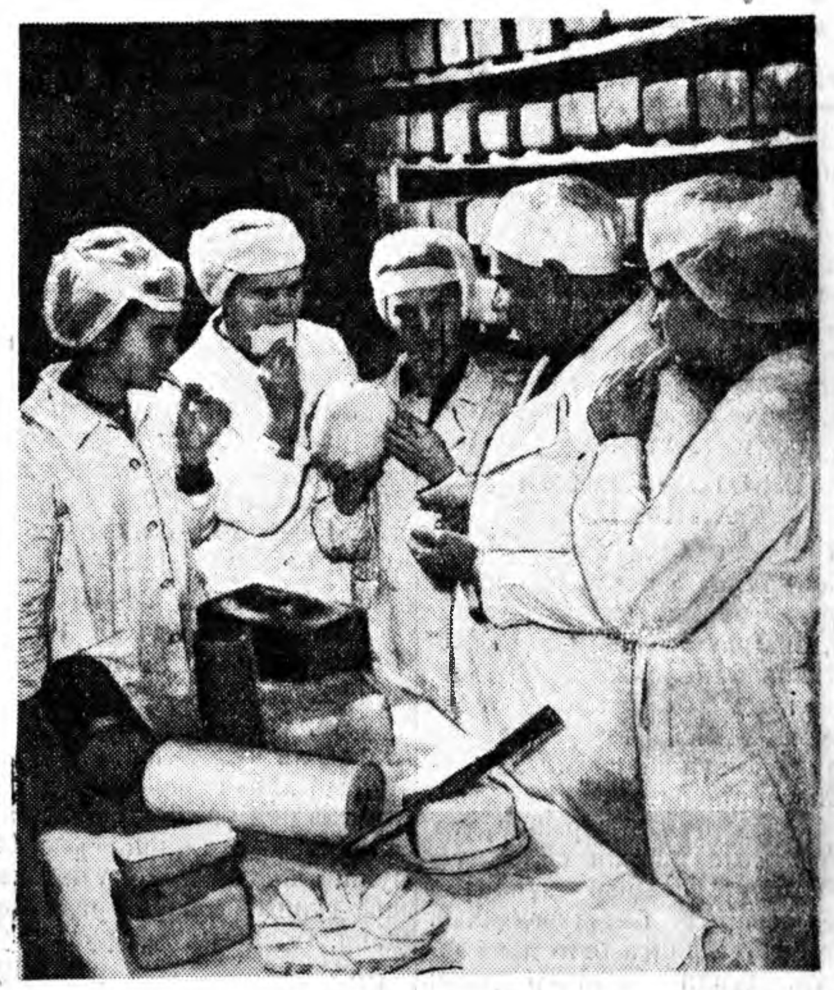
СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Львовско совнархозой Роздольско горнохимическэ комбинадай коллектив социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ. Серэ гаргаха талаар 1965 ондо хараалагдаһан хэмжээндээ Роздольско химигүүд мүнөө жэлдэ хүрэхэ байна. Эндэ серэ хайлуулдаг цехэй автоклавщик М. Г. Родионов автоклавууд соо серын концентрат автоматическаар эюулгын хойноһоо ажаглан хаража байна. (Түрүүшын зураг).

Владимирска химическэ заводто ацетилцеллюлоза гаргадаг шэнэ цех баригдаа. Энэ цехэй ашаглалгада үгтэхэдэ, тус предприяти хэмэл утаһанай заводуудта хэрэгтэй болодог зүйлнүүдые нилээд ехээр гаргадаг болохо юм. Эндэ Владимирска химическэ заводой ацетилцеллюлозын шэнэ цех соо аппаратчнгууд В. Соколов, В. Плаксина гэгшэд түхеэрэлгэнүүдые шалган хаража байна. (Дундахи зураг).

ВОЛОГДА. Вологодско һүнэй институт—ороной бүри үнинэй хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай нэгэн болоно. Тогтоһон сагһаа хойшо тус институт хүдөө ажахыда 5.000 мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ үгөө, тэдэнэй нилээд олониинь ехэ эрдэмтэд, предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болонхой. Эндэ профессор А. И. Чеботарев студентнүүдэй буйлуулан бүтээжэ гаргаһан сырэй амта үзэжэ байна. (Һүүлшын зураг).

ТАСС-ай фотохроннко.

...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! — 40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(...071) | 1963 оной январиин 12, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...бүхэнһөө хурьга абаха гээшэ хонишон бүхэнэй дайшалхы зорилго

...ГА ТҮЛЖҮҮЛГЫН ТҮРҮҮ ...АРГА ХЭРЭГЛЭНЭБДИ

...үүн хүйтэн соогуур хэдэн мян...ка, һайнаар, гарза хоролтогүй... гээшэ хонишон бүхэнэй эгээл ... гол зорилгонь болоно ха юм. ...һөө совхозой отделени бүхэндэ ... түл абалга, хони, хурьгадай ...ашадай ажал тухай хөөрэлдөөн ...г болонхой. Энэшье ойлгосотой ...б гэхэдэ, совхозоимнай бүхы ... отарануудта оройдоол 2-3 һа...яар 15 мянга гаран хонидые ...ень һайнаар абахын түлөө тэм...уу.

...э хүнгэхэн хэрэг бэшэ байһа...үхэн һайн ойлгоно. Тиигээдшье ... олонхи отаранууд түл абал...ээр бэлдээ гэжэ хэлэхэ хэрэг...үй үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр ...дал хашаа һайнаар дулаалаг...ай хонидой байха хаалта хаам...жэ хобто кормушка гүйсэд бэл...

... бүхы хурьгадаа имагтал ко...аргаар түлжүүлдэг болохо гэжэ ...да жэлнүүдтэ түл ехэнхидээл ...дэг байрада абажа, түлжүүлдэг ...ди. Энээнһээ боложо, хурьгад...алдаха, мүн тэдэнэр дулаан ... байгаад, газаа гаража, эхээ ...аар дааража, хүйтэ абашаха, ...эбэрэг байгша һэн. Энээнһээ ...он хурьгад гарзалха.

...элдэ бүхы отарануудтаа хашаа... уйтан таһалгануудые, пеэшэн... хаяад, тэрэнээ гурбан ехэ та...убаагаабди. Нэгэн соонь һая ...атай хонид 3—4 хоногто амяар...агдана. Хурьгадайнь тэнжэжэ, ...жэ шададаг болохолоорнь хоёр...оруулагдана. Эндэ баһал нэгэ ...оор адлирхуу 15-20 хурьгад ...юм. Тэдэнэйнгээ бүри ехэхэн бо...э уужам таһагта суглуулжа, ...а нэгэ бүлэг болгоод, харууһал... хэрэглэхэдэ хурьгад һайнаар, ...үлэгдэнэ, харууһа, эдеэлүүлгэнь ...эншье боложо үгэнэ.

... эхэ хонидой, хурьгадай байрын ...хидээ хохироор хэнэбди. Бүри ...ые зөөлэхэн һолоомо дэбдихэр... байлгажа, ноһонойнь хатаһан ...эбдиһэн байрада оруулдаг юм. ...рын дэбдихэрэй дулаан, зөөлэн, ...хынь тула тэндээ 15—20 хоног ...идые оруулаад, хонуулдагбди. ...ын хохир дэбдихэр бүри зузаар...гэдхэн, дулаан болоно бшуу.

...вхозой түрүү хонишон Дарижаб ...ьгадые дороо иимэ хохир дэбди... ехэ таһагтай байрада абаад, бултыень гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ юм. Дарижаб Зодбоевичын отарынхид үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө 600 хурьга абаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 97,8 хурьга түлжүүлжэ шадаа. Эндэхи дүршэлтэй хонишод Цырма Цыбикова, Дулма Гармаева гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө даажа абаһан зуун эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абаһан байна.

— Хурьгадай байрые дороһоо хуурай, досоогоо нэгэ жэгдэ температуратай байлгадагбди. Үһэй, хана хаяагаараа сэнтэжэ эхилхэлээрнь, байрын оройдо нүхэ гаргажа, һэрюусүүлхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, үлүүсэ халуун болоходоол байра дээгүүрээ сэнтэнэ ха юм. Хурьгад хүйтэншэг, һэрюун байрада байхадаа һайн гээд һанагшаб,—гэжэ нүхэр Цыбиков хөөрэдэг.

Һаяшаг совхозой бүхы эхэ хонидой отарануудта хүдэлдэг хонишод, хурьгашаднай Дарижаб Цыбиковэй отарада сугларжа, түл хайшан гээ һаа, гарза хоролтогүйгөөр абахаб гэжэ хөөрэлдөө, түрүү хонишоной дүй дүршэлтэй танилсаа.

— Байгша ондо бултадаа зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ аргатайбди, түлжүүлхэ ёһотойшьебди,— гэжэ тэдэнэр нэгэн дуугаар шиидхээд, байра байрадаа тараа.

Совхоз дотороо хонин һүрэгөөр олон хоёрдохи отделениинхид (эрхилэгшэнь Б-Н. Базаржапов) түл абалгада эрхим һайнаар бэлдэнхэй. Нёдондо эндэхид зуун эхэ хонин бүриһөө 86 хурьга түлжүүлһэн һаа, мүнөө жэлдэ хамта 3600 эхэ хони түрүүлжэ, тус бүриһөөнь заабол хурьга абаха зорилготой. Шэнэ жэлһээ хойшо эндэ түрүүшын хурьгад гаража эхилбэ. Мүн нэгэдэхи, табадахи отделенинүүдтэ 400 һайса гаран хурьгад абтаад, нэгэшье гарзагүй түлжүүлэгдэжэ байна. Жэшээл хэдэ, Советскэ Союзай Герой Иван Михайлович Котовой даадаг отарада 300 шахуу хурьган абтаа. Энэ нүхэрнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг зоригтой, баатарлигаар тулалдажа, хүндөөр шархатаһан, гэмтэһэн. Тиигэбэшье мүнөө хүсэ шадалаа гамнангүй, бүлэнэртэеэ хамтын ажалда тон ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ бшуу.

Эдэ үдэрнүүдтэ түрэхэ дүтэлһэн, мүн түрэһэн хонидто рационой ёһоор үбһэ, хүхэ һолоомо, зелёнко, бага зэргэ орооһо таряанай зүйл эдюулэгдэнэ, һайнаар уһалагдана. Тэрэшэлэн хурьгадай балсан мяхаяа сайража үбдэхэгүйн тула «селена» (селенит натрий) гэдэгээр тарина, эдюулнэшьебди.

Түл абалгые эрхимээр үнгэргэхын тула бүхы хүсэ шадал, арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлнэ гээшэбди.

С. Бахлаев,
Нарһатын совхозой главна зоотехник.

МЯНГАН ХУРЬГАД МААРАЛДАА...

ДЭРЭСТЭЙ ТОСХОН. (Телефоноор абтаба). Совхозой хонишодой ажахын тоосоондо ороһон бүхы бригадануудта хонидой түл абалга түлэг дундаа эхилээд байна.

Январиин 9-нэй мэдээгээр отделенинүүдтэ хамтадаа 1067 хурьгад абтаад, ехэнхидээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Жэшээлбэл, хонишон Владимир Исаковай даадаг бригадада үсөөхэн үдэр соо 135 хурьган гараад, бултадаа бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Тиихэдэ Лубсан-Цырен Тугулдуровай хүтэлбэрилдэг бригадада 125 хурьган абтаһан аад, үбшэнэй шалтагаанаар хоёр хурьгадынь гарзалаа. Мүнөө совхозой мэргэжэлтэд хурьгадай гарзалһанай шалтагаанине үшөө дахин һайнаар элирүүлхэ, саашадаа энээниие огтолон усадхахын тула алибаа хэмжээ абажа эхилээ.

Хэнэйшье мэдэһээр отделенинүүдтэ түл абалгын һаял түлэг захалжа байһан үедэ бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэриие хэжэ дүүргээд, абтаһан хурьгадаа нэгэшье толгой гарзада оруулхагүйн түлөө тэмсэхэ шухала.

Энэ жэлдэ январь, февраль, март соо совхозойхид хамта дээрэ 10 мянга гаран хони түрүүлжэ, хурьгадыень һайнаар абаха түсэбтэй юм. Тиимэһээ хонишодой бригада бүхэндэ социалис мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна.

Д. Рабжуев,
Зэдын «Октябрьский» совхозой хүдэлмэрилэгшэ.

Оролдосотойгоор һуралсана

Хэжэнгын совхозой 4-дэхи отделениин конторо соо дулаан, сэбэр, электрын гэрэл яларна. Эндэ механизаторай мэргэжэл шудалхаяа сугларагшад улаан сэмбэ хушалтатай стол тойрон, сүлөөхэн һуужа, багшынгаа хэлэһэн үгэнүүдые ханамжатайгаар бэшэнэ. Мүн эндэнь ута модон стол дээрэ тракторай элдэб деталь, частьнууд табигданхай харагдана.

Трактористнуудай курсые хүтэлбэрилдэг отделениин механик нүхэр Булыгин хэшээлээ үнгэргэхэдөө һурагшадта ойлгосотой байхынь тула тэдэ деталь, частьнуудые гартань барюулжа байгаад, нэрэнүүдыень, юундэ хэрэгтэйень хөөрэжэ үгэдэг.

Частьнуудые нюдөөрөө хаража, гараараа барижа үзэхэдөө, тэдэнэй орёо нэрэнүүдые нилээдгүй бүхөөр ойлгожо, хадуужа абадагбди,—гэжэ һурагша Ц-Д. Жанаев баяртайгаар мэдүүлбэ.

Курсада бүхыдөө 13 хүн һурана. Тэдэнэй дунда хонишод В. Андреев, И. Гусев, Ц-Д. Жанаев, бригадир И. Павлов, мал адуулагша И. Тимофеев, түмэршэ дархан И. Семенов гэгшэд ороно.

Хэшээлэй үедэ заалгаһан, үзэһэнөө бүри гүнзэгыгөөр ойлгожо абахын тула һурагшад «ДТ-54» түхэлэй нэгэ трактор өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилха гэжэ шиидэнхэй.

Тэдэнэр түрүүшынгээ хэшээл ноябриин 1-дэ эхилээд, саашадаа долоон хоног бүри хоёр дахин үнгэргэнэ. Хэшээлынь 4 час үргэлжэлдэг. Тиигэжэ тэдэнэр бүхы программаяа апрелиин нэгэ хүрэтэр дүүргээд, шалгалта бариха юм. Политһуралсалай хэшээлые отделениин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Заиграев һонирхолтойгоор үнгэргэнэ.

Нютаг соогоо түрүүлэн, хүдэлмэриингөө хажуугаар механизаторай мэргэжэлтэй болохын тула оролдосотой нэтэрүүгээр һуража байгшадһаа жэшээ абамаар.

Д. Очиров.

Шэнэ газар элдүүрилжэ байһан залуушуулда халуун амаршалга

...лдүүрилжэ байһан ...Целиноград городто ...лта суглаанда ерээд ... Центральна Комите... правительствын зүг... ...еевич Хрущев тэдэ... амаршалаа.

... нигэжэ хэлэгдэнэ. ...дүүрилжэ эхилһэнһээ ... Целиннэ хизаар 3 ...миллион пүүд ороохо ... 400 мянган тонно ... 600 мянган тонно ...ай бусад продукци ...энь партиин Цент... ..., бүхы совет ара...

... тэдэн олон мянган ...түк, басагадта түрэл ... Шэнэ газар элдүү... ...эсэлэй үедэ тэдэнэр ... һайн һургуули гараа хэ, механизаторнуудай кадрнуудые гэжэ тэмдэглэхэдэ аятай байна гээд нүхэр Н. С. Хрущев бэшэнэ.

Шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй үмэнэ ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые парти табина. Долоон жэлэй табадахи жэлдэ хизаар 800 миллион пүүд ороохо таряа, 300 мянган тонно мяха, 810 мянган тонно һү болон мал ажалай бусад продуктнуудые гүрэндөө үгэхэ ёһотой.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ Целиннэ хизаарай залуушуул, комсомол ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Мүнөө гол юумэн гэхэдэ, хабарай тарилга, тарилгын хойноһоо харууһа, ургаса хуряалга эмхитэйгээр үнгэргэхын, 1963 ондо ороохо таряа, мяха, һү, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абахын тулада машина бүхэниие хаһа сағ соонь заһабарилха, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэ... бэлэдхэхэ шухала.

Мал ажал бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ талаар, ойро хүртөөгүй хоёрдохи арга боломжонуудые ашаглаха талаар залуушуул, комсомол үүсхэл гаргаха зэргэтэй.

Шэнэ газар элдүүрилдэг залуушуул эдэ һайн һайхан зорилгонуудые шиидхэхын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүй, партийна организациин хүтэлбэреэр 1963 оншие шэнэ газар элдүүрилдэг нютагуудта саашадаа илалта түйлаха жэл болгохо гэжэ найдажа байһанаа Никита Сергеевич элирхэйлэн мэдүүлээ. Манай агууехэ Эхэ ороной аша туһада, коммунизмын илалтын аша туһада зорюулдаг ажалдаа ехэ амжалтануудые түйлахыень шэнэ газар элдүүрилдэг залуушуулда КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын зүгһөө нүхэр Н. С. Хрущев хүсэһэн байна.

Н. С. Хрущев Варшава ерэбэ

ВАРШАВА, январиин 10. (ТАСС). ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Гомулкын, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевичын уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный мүнөөдэр эндэ ерээ.

МАГНИТКА БҮРИ ЕХЭ МЕТАЛЛ ҮГЭДЭГ БОЛЮХО

МАГНИТОГОРСК, январиин 9. (ТАСС-ай корр.). Долоон жэлэй табадахи жэлэйнь түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 1 миллионһоо бага бэшэ түхэригэй алмалта орондоо бэлэглэхэ гэһэн уялга Магниткын металлургнууд абаба.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, тэдэнэр муу бэшээр ажаллажа байна. Хоёрдохи Мартеновскэ цехэй коллектив түсэбһөө гадуур 2 мянга гаран тонно металл хайлуулба. Нэгэдэхи цехэй булад шанагшад бүри ехэ амжалта түйлаа. Тэдэнэр долоон хоногойнгоо даабариие гурба мянга гаран тонноор үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Магниткын металлургнууд Кузнецкэ болон Нижнетагильска металлургнуудтай мүрысэдэг ёһоороо мүрысэхэ уялга абаба. Тэдэнэр коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын түлөө, коммунис ажалай предприятиин үндэр нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысэхэ юм.

АЛАС-ДУРНА ЗҮГЭЙ ЭКОНОМИКОДО ШЭНЭДХЭЛ БОЛОБО

ВЛАДИВОСТОК, январиин 8. (ТАСС-ай корр.). Владивостогто экономическа районой совнархоз байгуулагдаба. Энэ район ямар шэнжэтэй юм, арга боломжонь хэр зэргэ юм гэжэ ТАСС-ай корреспондент шэнэ экономическа районой совнархозой түрүүлэгшын уялга дүүргэгшэ В. С. Санталовһаа асууһан байна.

— Алас-Дурна зүгэй экономическа район хадаа Приморско хизаарай, Сахалинай болон Камчаткын областьнуудые Курильска аралнуудтайнь хамта нэгэдүүлээ юм,—гэжэ В. С. Санталов хэлэбэ. —Талмайнгаа талаар ороной экономическа районуудай томонуудай нэгэн болохо юм. Нэгэ совнархоздо нэгэдүүлэгдэһэн промышленна районуудта ниитэ юумэнүүдынь олон. Эхин түрүүндэ далай, Номгон океан тэдэниие дүтын түрэлнүүд болгоно. Мүнөө байгуулагдаһан Алас-Дурна зүгэй экономическа райондо загаһанай промышленностьһаа гадна, далайн транспортна хэлхеэ холбоон, машина бүтээлгэ, судна заһабарилга, ой модо болбосоруулдаг, шулуу нүүрһэнэй, эдеэ хоолой промышленность, хүнгэн индустри гэхэ мэтэ оролсоно.

Приморско, Сахалинай, Курильнуудай болон Камчаткын экономикые комплексноор хүгжөөхэ шухала зорилго совнархозой урда табигданхай.

Манай совнархозой түбынь Владивостогто байдаг. 14 управленинүүдэй арбаниинь Приморидо, бэшэниинь—Сахалинда байдаг.

Алас-Дурна зүгэй экономическа район полиметаллическа руданuудые, ой модо, шулуу нүүрһэ, саарһа, нефть, станогуудые, машина бүтээлгын продукцинуудые, мебель, консервэ, арадай үргэн хэрэглэлэй эдүүдые болон бусад зүйлнүүдые Эхэ орондоо үгэхэ юм. Эдэ бүхы юумэнүүд коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри болохо байна.

УРГАМАЛЫЕ ХАМГААЛХА ТУШАА ЭРДЭМТЭДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ БОЛОБО

МОСКВА, январиин 9. (ТАСС-ай корр.). Һаяын жэлнүүдтэ манай полинуудые хорото хорхой шумуулһаа, буртаг үбһэнһөө, янза бүриин үбшэнһөө огтолон сэбэрлэхын тулада үрэ шанар һайнтай бодосуудые байгуулха талаар мүнөө үедэ хэдэн мянган совет эрдэмтэд ажаллажа байна. Энэ талаар хүдэлмэрилжэ байдаг хэдэн зуун научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай ажал ябуулалгые хүтэлбэрилжэ байдаг. Карантин болон ургамалнуудые хамгаалха координационно соведэй үсэгэлдэр нээгдэһэн заседани энэ хүдэлмэриин дүн гаргалгада зорюулагдаһан байна. Бүхы республикануудай, олонхи хизаарнуудай болон областьнуудай түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ ерэбэ. СССР-эй хүдөө ажахын министерствын таһагай начальнигай орлогшо Л. Л. Зоценко гэгшэ СССР-тэ ургамалые хамгаалха зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ. Координационно соведэй түрүүлэгшэ ВАСХНИЛ-эй гэшүүн-корреспондент И. М. Поляков ургамалые хамгаалха талаар хэгдэһэн научно-шэнжэлэлгын дүн болон түсэб тухай үгэ хэлэбэ

Профессор Д. М. Пайкин, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. К. Тарнович болон С. Г. Старостин ургамалнуудые жэжэхэн дуһалнуудаар сүршэхэдэ ехэ һайн байһан тухайнь хэлэбэд. Полинуудта сүршэхэ шэнгэн бодосые табаарба дахин багаар гаргашалаад, химическэ хоронуудые шанартайгаар сэсэргэхэ аппаратура байгуулагданхай.

Координационно соведэй хүдэлмэри табан үдэр үргэлжэлхэ юм. Тэрэ заседани дээрэ ороохото болон бобово ургамалнуудые, кукурузые, саахарна свёклые, хлопчатнигые, наран сэсэгые, хартаабхые, овощ, жэмэстэ ургамалнуудые болон виноградые хорото хорхой шумуулнуудһаа, үбшэнһөө хамгаалха тушаа хэдэ хэдэн асуудалнуудые хэлсэхэ юм.

МЕХАНИЗАТОРНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

МОСКВА, (ТАСС). Хүдөө ажахын машинануудые хадагалха онол аргануудые харуулһан хэдэн олон плакадуудые «Россельхозтехника» гэжэ нэгэдэлэй техническэ информациин бюро хэблэн гаргаа. Эдэ һанамжа дурадхалнуудые хэрэглэн колхоз, совхозууд гараж болон һарабшанууд соо, мүн хушалтагүйшье газарта техникые зүбөөр хадагалха хэрэгые эмхидхэжэ шадаха байна.

Нэмэл талмайнуудые, һарабшануудые болон складуудые бариха газар шэлэн олохо хэрэгтэ зарим плакадууд зорюулагданхай. Тракторнуудые зүбөөр хадагалха аргые харуулһан плакат механизаторнуудта ехэ туһатай байха болоно.

ЖЭЛЭЙ ДҮН. ЮУ ХАРУУЛНАБ

Гүрэндэ һү худалдаха түсэбэй дүүргэгдээгүй шалтагаан

Хяагтын совхоз 1962 ондо гүрэндэ 10200 центнер һү худалдаха түсэбтэй байһан аад, оройдоол 7660 центнер тушаагаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ түсэбые 75 процентээр дүүргэһэн байна.

Юун болооб, яахадаа Хяагтын совхозойхид гүрэнэйнгөө урда абаһан түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй гээшэб.

ЁҺОТОЙ ТЭМСЭЛ АЛИМ БЭ?

Тус асуудалда харюу олохын тула совхозой олонхи гүүртэ, фермэнүүдээр ябагдажа, малшадай ажал хүдэлмэритэйнь танилсажа үзэгдөө. Адаглажа харахада бүхы юумэнь—үбһэ тэжээл, таряа талханай зүйлһөө эхилээд, бүлеэн уһан хүрэтэрөө хүсэд бии. Совхозой бүхы фермэнүүдтэ хангалтама һайхан силос, тэжээлэй бусадшье зүйлнүүд бардамаар бэлэдхэгдэнхэй. Зүгөөр һү һаалга огто дээшэлнэгүй. Дунда зэргээр үнеэн бүриһөө үдэртөө оройдоол 2-3 литр һүн һаагдана.

Совхозой 2-дохи отделениин Бүрдэнэй гүүртэ. Эндэ гол түлэб залуушуул ажалладаг юм. Тэдэнэрэй олонхинь жэлэй саада тээ бэеэ даагаад ажаллажа эхилээ. Ханда Цыдыпылова, Долгор Чимбеева гэгшэд түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, һаалишанай мэргэжэлые яһала шудалһан байха юм.

—Энэ үе соо ажалдаа яһала дүршөөбди. Тиигэбэшье һү ехээр абажа шадаагүйбди, —гэжэ тэдэнэр гомдоно.

Энэ мэдүүлгые саашань уламжалан һонирхоходо, һү багаар һаагдадаг зарим нэгэн шалтагаан элирбэ. Эдэнэр гүүртынгээ хүдэлмэриин гол шухала гурим мэдэхэгүй байшоо. Нэн түрүүндэ, тус гүүртэдэ тэжээлэй рацион табигдаагүй, тиимэһээ залуу һаалишад ямаршье гуримгүйгөөр үнеэдээ уһалдаг, эдеэлүүлдэг байна. Тиихэдээшье һүтэй, һүгүй үнеэдые илгадаггүй, нэгэ адляар эдеэлүүлдэг, харууһалдаг юм. Энээнһээ уламжалан олонхи ушарта үбһэ тэжээлынь багсаалгүйгөөр гаргашалагдана. Олонхи залуу һаалишад үнеэд хэды хоноод ороондо ородог бэ, хэды нюнээн ябаад тугалладаг юм гэжэ мэдэхэгүй байшоо.

Эндэхи һаалишад социалис уялгануудаа, мүн түсэбүүдээ һайса мэдэдэггүй, тэдэнэй дунда ажалай мүрысөөн ёһотойгоор дэлгэрүүлэгдээгүй. Тэдэнэр бултадаа нэгэ адли үнеэн бүриһөө 1600—1700 литр һү һаахабди гэһэн уялгатай. Иимэ болохолоороо һүнэй түлөө тэмсэл тон һулаар дэлгэрнэ. Залуу һаалишадай дунда зоотехническэ һуралсал эмхидхэхэ тухай бүри намарһаа хойшо асуудал табигдабашье, мүнөө хүрэтэр эмхидхэгдээгүй зандаа.

—Отделениин хүтэлбэрилэгшэд гүүртынтнай ажалаар һонирхоно гү,—гэжэ асуухада, һаалишад үг маг болобо. Энэ баримта отделениин эрхилэгшэ нүхэр Доржиев, зоотехник нүхэр Кравченко гэгшэдэй залуу һаалишадайнгаа ажал хүдэлмэреэр тон багаар һонирходог байһые гэршэлнэ.

ХООҺОН ҮГЫН МЭРГЭЖЭЛТЭД ГҮ?

Дээрэ дурсагдаһан дутуу дунданууд совхозой бусадшье гүүртэ, фермэнүүдтэ үзэгдэнэ. Нэгэдэхи отделениин Хираан-Адагай һүнэй-товарна фермэдэ 200-гаад үнеэд тоологдодог. Эндэ мүн лэ ажалай эмхидхэл һула, бии байһан тэжээлыншье гуримгүйгөөр гаргашалагдана. Һолоомо буйлуулха, уһа бүлеэдхэхэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоһон аад, түлеэ, уһанай таһалдадаг дээрэһээ тэдэншье гүйсэд ашаглагдаагүй.

Совхозой главна зоотехник нүхэр Фойбусович, отделениин зоотехник нүхэр Кравченко болон бусад мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэхэдэ, ажалайнгаа дутагдал, алдуунуудые мэдэрдэг юм. Зүгөөр эдэ бии байгаа дутуу дундануудые усадхаха талаар эрид хэмжээ абадаггүйнь гэмшэлтэй. Һү, мяха, нооһо болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ, нэн түрүүн, гаргаша багатайгаар абаха гэһэн ехэ хүдэлөөндэ эндэхи мэргэжэлтэдэй ёһотой хубитаяа оруулхын түлөө үнэн сэдьхэлһээ тэмсэдэггүйнь гайхалтай. Мүнөө болотор малай үүлтэр һайжаруулха асуудал шиидхэгдэдэггүй, миин лэ хооһон үгөөр зугаа дэлгэгдэһээр. Үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ талаар совхозой дирекци (директорынь Л. А. Афанасьев), партийна комитет (секретаринь нүхэр И. А. Накоряков) эрид хэмжээ абанагүй.

ТҮРҮҮ АРГА ТООГДОНОГҮЙ

Мүнөө колхоз, совхозуудта ажал ехэтэй бүхы хүдэлмэриие сүм оньһожоруулха, хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр аад, гаргаша багатайгаар абаха гэһэн нилээд харюусалгатай зорилго табигдаһан гээшэ.

Энээнтэй дашарамдуулан зайн галай хүсэ хэрэглэжэ, үнеэдые оньһон аргаар һаадаг болохо тушаа Хяагтын совхоздо ямар хүдэлмэри хэгдэнэб гэжэ хэдэн үгөөр хэлэхэ хүсэлэн түрэнэ.

Тус совхоздо үнеэдые оньһон аргаар һаадаг болохо тухай яһала үнинэй хөөрэлдэдэг. Зүгөөр һаалишадай ажалые хүнгэдхэхэ талаар энэ гэхэ юумэн хэгдэдэггүй. Жэшээлхэдэ, тус совхоз һүүлэй 2—3 жэлэй туршада үнеэдые оньһон аргаар һааха 6 «ёлочка» түхеэрэлгэнүүд худалдагдажа абтаһан юм. Мүнөө тэдэнэй нэгэниинь шье хүдэлгэгдэнэгүй. Үнеэдые уянгүйгөөр байлгаха түрүү дүй дүршэл үшөөл тоогдоногүй. Олонхи үнеэдынь уяанда байһан зандаа. Гадна силос, үбһэ, зелёнко байра соо оруулха, малай шэбхэ шабааһа газаашань зөөхэ хүдэлмэри оньһожоруулха шухала. Гэбэшье эдэ хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар совхозой механигууд, нэн түрүүн, главна инженер нүхэр Вдовин юушье хэнэгүй. Хүдөө ажахыдахи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха тухай КПСС-эй Программа соо онсо хэлэгдэнэ. Хэрбээ иимэ хэмжээ ябуулгые зоримгойгоор нэбтэрүүлээгүй һаа, эдеэ хоолой зүйл элбэг ехээр, гаргаша багатайгаар абахань бэрхэтэй.

АБТАҺАН ШИИДХЭБЭРИНЬ СААРҺАНДАА

Совхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй үедэ һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай оло дахин хөөрэлдэһэн, партийна, профсоюзай комитедүүдэй заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Тиигэжэ шухала шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалһаншье байха. Гэбэшье һү һаалгын график, түсэб саг болзортоо дүүргэгдэнэгүй. Юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, партийна, профсоюзай эмхинүүд хараалһан хэмжээ ябуулгаяа, баталһан шиидхэбэреэ бэелүүлхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулна.

Хяагтын совхозойхид байгша ондо 12000 центнерһээ бага бэшэ һү гүрэндөө худалдахаар хараална. Энэнь нёдондоной-хидо орходоо һураггүй ехэ болоно. Тиимэһээ совхозой партийна, профсоюзай эмхинүүд бүри мүнөөнһөө эхилжэ, энэ шухала хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандаха болоно.

В. Жигжитов,
манай штатнабэшэ корр.

ЭРШЭ ХҮСЭНИИНЬ АЖАЛДАА

Хамнигадай гэжэ багахан һууринда дүтэхэнэ һаяхан баригдаһан дүрбэн байратай томо байшан холоһоо сайжа харагдадаг. Эндэмнай Хүдэриин совхозой 1-дэхи отделениин ахалагша хонишон Бадма Гомбожапович Цыбиковэй 1230 толгой нарин ба нарибтар нооһотой эхэ хонидһоо бүридэһэн отара байрладаг. Мүнөө түл абалгын халуун хаһа ерээд байхадань отарын тэн хахадынь Дунда Добынгоо байрада ерэхээ байна.

Энэ отарын хонишод үбэлжэлгэдөө, мүн түл абалгадаа яһала һайнаар бэлдэһэн юм.

«Үнгэрһэн жэл 100 хонин бүриһөө наяад хурьга абаһан аад, имагтал һулаар ажаллаһан дээрэһээ хурьгадаа бага зэргэ гарзалуулжархиһан байнабди. Энэ жэлдэ дутагдалнуудаа дахин дабтахагүйн тула, үбэлэй үедэ бардам хүрэхэ үбһэ, ногоон һолоомо газаагаа асаржа обоолообди, мүн шэмэтэ тэжээлшье элбэг бии, хорёо хаалтануудшье хүрэхэ даа», —гэжэ нүхэр Цыбиков хөөрэнэ.

Тус отарын хонишод түрүүшынгээ зуугаад хурьга абаад, тобир һайнаар түлжүүлжэ байнхай.

Зуун эхэ хониһоо зуун хурьга абажа, намарай саг болотор 30—35 килограмм шэгнүүртэй болгоод, эхэһээнь һалгаажа тушааха уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула хонишод О. Банзаров, Д. Жигжитов, Г. Лоскутников, Г. Цыбикова болон бусад бүхы эршэ хүсэеэ ажалдаа элсүүлэнхэй.

Ц. Бабушеев.

Бэрхэ хүдэлмэришэдэй нэгэн

Эршэтэ ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон хүдэлмэришэд Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводто ехэ олон. Тэдэнэй зарим эдэбхитэй уралан нарижуулагшад, шэнэ юумэ үүсхэдэг үйлэдбэриин түрүүшүүл юм. Мүн үдэр бүриингөө ажалда наринаар хандадаг, шэнэ юумэ үүсхээшьегүй һаа оролдосотой ажалаараа шалгардаг хүдэлмэришэд бии. Тэдэнэй нэгэн Чойжо Найданов болоно.

Гушэ гаран жэлэй туршада зэд шудхалгын цехэй хэбшээр ажаллажа байһан энэ нүхэр юрын лэ хүдэлмэришэн. Сугтаа ажалладаг нүхэдынь тэрэнээ ехэ хүндэлдэг, алтан гартан гэжэ хэлсэдэг байха. Үнэхөөрөөшье Чойжо Найдановай гараар бүтээгдэһэн элдэб янзын хэб эрхим шанартай байдаг.

Ажалдаа голодоһо гаргангүйгөөр ажаллахые оролдодог энэ нүхэр эрхим продукци бүтээн гаргадаг болоһоор үнинэй.

Н. Втюринэй фото-текст.

Багшанарай конференци

Һаяхан Гусиноозёрск хотоной соёл гэгээрэлэй ордон соо Сэлэнгын һургуулинуудай 300-гаад багшанар сугларaa.

Тэдэнэр Хяагтын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо нүхэр Бамбаровай «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд ба арадай гэгээрэлэй хэрэг хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай зорилгонууд» гэһэн элидхэл зүбшэн хэлсээ.

Удаань Загастайн дунда һургуулиин директор нүхэр Нехуров Ростовско областиин түрүү багшанарай дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө.

Р. Балданов.

АЖАЛДАА АБЬЯАСТ…

— Степан Георгиевич Скуратовые таниха гүт?— гэжэ сэмбын фабрикын али нэгэн хүдэлмэришэнһөө һураа һаатнай:

— Таниха даа. Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ эгээл түрүүн хүртэһэн бригадануудаймнай нэгые даадаг хүн юм, — гэжэ харюусаха байха.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын алишье хүдэлмэришэнэй иигэжэ харюусахань зүбтэй. Юуб гэхэдэ, ажал хэрэгээ һайнаар ябуулдаг, даажа байһан хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг хүниие коллектив бүхэнэйнь гэшүүд мэдэдэг гээшэ. Сэмбын фабрикын нооһо ээрэдэг цехэй бригадир Степан Скуратов эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн болоно. «Олон үгэ олзогүй, хэһэн ажалаараа хаба шадалаа харуулха» гэжэ тус бригадынхид хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье тэдэнэр хэһэн ажалаараа хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг лэ байна. Бригадын гэшүүдэй дунда шадабари мэргэжэл һайнтай болоһон үнинэй хүдэлмэришэд, һаяхан хүдэлмэрилжэ эхилһэн залуушуулшье бии. Тэдэнэр булта бэе бэедээ туһаламжа хүргэн ажалладаг, гээгдэжэ ябаһан нүхэдөө хамтынгаа хүсөөр урагшань татажа, бултанайнгаа зорилгые бэелүүлнэ.

Елена Карпукова бригадын эгээл залуухан ээрэгшэ юм. Курса дүүргээд, хүдэлмэрилжэ эхилһээр һаянай. Һуража байхадаа нооһо ээрэдэг оньһон машина һайнаар шудалха гэжэ оролдоһон байбашье һаа, түрүүшээр нормоёо дүүргэдэггүй, нооһо муу шанартайгаар ээрэдэг байба. Олон жэлэй баян дүй дүршэлтэй болоһон Степан Георгиевич залуу басаганда ехэ туһаламжа хүргөө, машинын оньһо шудалха хэрэгтэнь туһалаа.

— Елена, шинии гар үшөө һайнаар дүршөөгүй, тиимэһээ үлүү хүдэлмэри хэнэ, —гээд, Степан Георгиевичын хэды заажа, маши… жа, хайшан … наар ээрэхые… һэн байна. … иигэжэ дүр… шанартайгаар… аргагүй гэжэ… дабтан заана.

Зинаида Л… бригадын эгэ… бари мэргэжэ… мэришэн, ноо… баряа хододо… доошо бэшээр… даг. Тиимэ зу… шэдые бэедээ… дэлмэриингөө… һургана.

Степан Гео… вай бригадын… лэй табадахи… болзорһоонь х… хэ гэжэ шии… риингөө сага… ниие зүбөөр … байһан техник… тэйгээр ашагл… хүсөөрөө оро…

Туһатай холбоо барисаа…

Хандагатайн леспромхозой заһабарилгын мастерскойнуудай дэргэдэ шэнэ цех эмхидхэгдэнхэй. Ой модоной управлениин болон ой модоной промышленностиие электрификацилга ба механизацилгын центральна научно-шэнжэлэлгын институдай Эрхүүгэй филиалай зууршалгаар эндэ иимэ цех эмхидхэгдэһэн байна. Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностьда хэрэглэгдэхэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бэлэдхэхэ, туршаха, мүн тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зорилготой энэ цех ехэ ажал хэжэ эхилээ.

Филиалай научна хүдэлмэрилэгшэд Г. А. Якимов, Г. С. Татаренко, Б. М. Заливко, мүн леспромхозой эрхим мэргэжэлтэд, эдэбхитэй уралан нарижуулагшад модо отолхо, зөөхэ ажалые оньһожоруулха асуудалда анхаралаа хандуулна.

Георгий Александрович Якимовай хүтэлбэри доро ажаллажа байһан научна хүдэлмэрилэгшэд, уралан нарижуулагшад филиалай зохёоһон чертёжуудаар шпалануудые илгаха, шпала отолдог станогуудһаа ябталха газартань зөөхэ автомат аргаар хүдэлхэ лини тодхожо байна. Иимэ лини нэгэ халаан соо гурба мянган шпала илган зөөхэ шадалтай. Автомат аргаар хүдэлхэ лини үйлэдбэридэ нэбтэрүүлбэл ой модоной промышленностьда ехэ аша туһатай байха гэжэ туршалгын ажал элирүүлэн харуулба. Мүнөө шпала илгаха, зөөхэ ажалда хэдэн арбаад хүнэй хүсэн хэрэглэгдэнэ. Ганса нэгэ халаан бүхэндэ 18—20 хүн ажаллана. Харин шэнэ лини ашаглажа эхилхэдэ хэдэн олон хүдэлмэришэд энэ ажалһаа сүлөөлэгдэхэ юм.

Шэнэ механизмые туршаха, техническэ та… шалгаха гүрэ… леспромхоз е… туршаа. Ой мо… ленностьда авт… үргэнөөр нэбт… комисси дура… босоруулгын … дэг уссурийск… ридэ шухала … механизм бүтэ… бо.

Научна хүд… хүтэлбэри до… Хандагатайн … лагшад, шэнэ … иигэжэ үшөө … жалта туйлаба… гаар хүдэлхэ … слесарь-нарижу… Беренис, Д. … В. Ботов, И. … гагнууршан Н… карьнууд М. … Шульгин гэгшэ… хабаадалсаа.

ҺҮБЭЛГЭН ХУРСА УРАЛАН НАРИЖУУЛА…

Үдын эрьеһээ холо бэшэхэнэ, Воровскойн үйлсэдэ үндэр хашаатай, ута гэгшын корпустой, ехэ сонхонуудтай томо гэр бии. Эндэһээ Улаан-Үдэ городой барилгын тон олон организацинуудта элдэб хэрэгсэлнүүдээр ашаалагдаһан машинанууд үглөөнһөө үдэшэ болотор гаражал байдаг. Энэмнай «Бурстрой» трестын барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргадаг комбинат гээшэ.

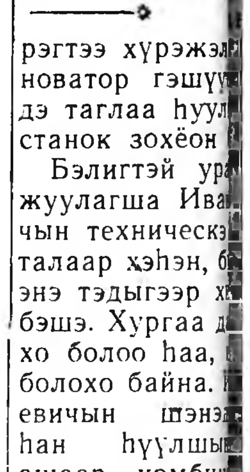
Тус комбинадай цехүүд соо шэнээр баригдаһан байрын гэрнүүдэй сонхын колодо, рама, таһалга, үүдэнүүд, бусад хэрэгсэлнүүд бүтээгдэдэг байна. Тэдэ цехүүдэй нэгэндэ коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Иван Шемонаевай бригада ажалладаг юм.

Энэ бригадын гэшүүн, урагшаа һанаатай түрүүшүүлэй нэгэн модошо дархан Иван Васильевич Фесенкын уран гар, һүбэлгэн бэрхэ ухаан тухай хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Залуушье бэшэ, шэрүүбтэр шарайтай энэ хүн уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. «Бурстрой» трестдэ хори гаран жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ байха зуурал, модо хюрөөдэдэг бүхы түрэлэй станогуудые өөрынгөө табан хургандал адляар мэдэхэ болонхой.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргадаг энэ комбинадта модо хюрөөдэхэ, харуулдаха, нүхэлхэ арба гаран түрэлэй элдэб станогууд ашаглагдадаг байгаа. Олонхинь яһала һайнаар хүдэлдэгшье һаа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар табигдажа байһан мүнөө үеын эрилтэнүүдые хүсэд хангажа шадахагүй байба. Тиимэһээ тэдэ станогуудые шэнэдхэн хубилгажа, бүтээсыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоо. Жэшээлхэдэ, модо үрэмдэдэг станок хүсэд һайнаар үрэмдэдэггүй һэн. Иван Васильевич тэрэ станогтой нягта наринаар танилсажа, тэрээндэ нэмэлтэ хутага табиха гэһэн дурадхал оруулаа. Тэрэнээ бэелүүлээд байхадаа хүдэлмэреэрнь сэдьхэлээ ханангүй, үшөө дахин хубилалта хэхэ гэжэ шиидээ. Тиигэжэ юрын үрэмэйнь орондо тус бүридөө ондо ондоо дүрбэн хутага һуулгаһан байна. Хутагануудайнь хоорондо үшөө циркульнэ хюрөө табижа үгөө. Иигээд байхадань тэрэ станок сонхын рама, үүдэнэйшье можо тон наринаар тааруулха универсальна станок болоо һэн. Иигэжэ урдань гараар хэгдэдэг байһан ехэ ажал оньһожоруулха арга олдобо.

Үшөө нэгэ жэшээ харуулая. Урдань хабтагайда байһан гэшүүһэнүүдые гараар сүмэ сохижо, орондонь модон таглаа са… гадаг байһан … дэлмэридэ ол… шэд ехэ сагаа… һан. Иван Вас… сенко энэ ажа… руулха тухай … жо ябаа. Тээд…

И. В. …

…рэгтээ хүрэжэл… новатор гэшүү… дэ таглаа һуул… станок зохёон …

Бэлигтэй ур… жуулагша Ива… чын техническэ… талаар хэһэн, б… энэ тэдыгээр х… бэшэ. Хургаа д… хо болоо һаа, … болохо байна. … евичын шэнэ… һан һүүлшы… ашаар комби… гурба мянган т… арьбалха аргат…

Мүнөө Иван … туйлаһан амжа… наагаа амаран… рөөдэхэ үшөө … сальна станок б… гэхэ болонхой. … дээрэ хэдэн ж… хүдэлмэрилөө. … һүүлээр гэртээ … дээрээ саарһа … дэб орёо детал… тёж тоолон га… маягыень зура… Иимэ хүдэлмэр… соо хэхэ гээшэ… рэг бэшэ, тэсэб… ри мэргэжэл хэ… Энэ станогынь … дэлмэри дүүргэ…

Иван Василь… ко өөрынгөө оро… лаар долоон … шүүлэй зэргэдэ… ри ээлхэ ёһо… Мүнөө гараад б… дахи жэлдэнь э… бүри ехэ амжал… ень хүсэхэ дура…

А. …

ЗУРАГЛАЛ

Партиин юрын гэшүүн

Шаргын үргэндэ ялайтараа хюһуулһан харгын саһан дээгүүр орожо байһан үбэлэй наран алтаяа хяһуураар сасаашье һаань, тэрэнэй нюдэндэ энэ харгы, орожо байһан наран, тойроод улаабар сагаанаар нэмжыгээ талань урда урданайхи һаал ондоо, алтан шаргал, урин танил, ямаршьеб сэдьхэл доһолуулма түрэл мэтэ байба.

Мүнөө тэрэ хойноо сайр ябаган шаргаханиие шэрээл. дээрэнь сагаан бүдөөр ехэ гуримтайгаар орёоһон нэгэ юумэ ашанхай алхалжа ябана. Хүхэ Добын үйлсэдэ уулзаһан хүнүүд:

— Шура баабай, энэ юугээ иитэрээ нарилжа орёогоод ашаабта? Юрэдөөл юрын бэшэхэн лэ ашаан хаш,—гэхэдэнь, сэнтэшэһэн үдхэн хара һахалаа томонууд ажалша хүдэр гараараа эльбэхэ зуураа:

— Нэгэл юумэ даа, — гэжэ таабаритайгаар хэлээд, урин нюдэдөөрөө эмнижэрхёод, саашаа түргэхэн алхална… Тэрэ асууһан хүнүүдынь мүрэнүүдээ хабшажа: «Шура баабаймнай нэгэл ордоһотойл хүн ха юм даа. Нэгэл онсохон лэ юумэ олоод ябаа ёһотой, теэд юун гээшэб»,— гэжэ бодоһоор саашална.

**
*

Хэжэнгэ нютаг хэдэн жэлэй урдатээ Улаан-Үдэһээ гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэ юм гү, али инспектор юм гү—энэншье шухала бэшэ даа, нэгэ хүн ерээд, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ дунда һургуулиин эрхим һурагшадай нэрэнүүдтэй танилсахадаа, ехэтэ гайхаһан гэхэ: 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи болон саашаа бүхы 10 классуудай эрхим һурагшадай тоодо заал һаа Шойнжуров гү, али Шойнжурова гэһэн нэрэ обогтой һурагшад дайралдаад лэ байгаа ха.

— Танай нютагта Шойнжур гэжэ нэрэтэй хүнүүд ехэл олон гээшэлтэй? — гэжэ асуухадань:

— Балайшье олон бэшэгшэл даа, 2—3 хүнһөө олон байхагүй даа,—гэһэн харюу дуулдаа һэн. Тиихэдэнь үнөөхи түлөөлэгшэмнай бүришье гайхажа, энэ юун олон, арбаад шахуу Шойнжуровтан гээшэб, ойлгуулыт гэжэ хандахадань:

— Аа, энээгээр һонирхообты, тиигээ һаатнай ойлгосотой, — гэжэ һургуулиин директор харюусаа һэн. — Шойнжур Цыренжапов гэжэ. совхозой эрхим дархан бии юм, нүгөө талаһаа тэрэмнай энэ һүүлэй арбаад жэл соо үргэлжэ түрэлхидэймнай Соведэй гэшүүн байдаг юм, ушар юуб гэхэдэ, тэрэмнай арбан хоёр үхибүүдэй эсэгэ бшуу.

Арбан хоёр үхибүүд… Арбан хоёр дахин гэртэ ороһон баяр. Арбан хоёр дахин ехэ болөһон уялга, һанаа зоболго, оролдолгонууд…

«Амбаар дүүрэн үхибүүд» гү, али «Анханаймнай бишыхан артельдэшье иимэ олон үхибүүд байгаагүй юм», — гэжэ нютагаархиниинь Шойнжур Цыренжаповай үнэр баян бүлэ тухай хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье ехын харгыһаа таһаршаһан, хангил үндэр хада уулануудай хабшуудa түбхинэһэн Хуурайн тоздо иимэ олон үхибүүд байгаагүйнь арсашагүй. Тиихэдэ үбгэн абынгаа байшан гэр соо улаан булан нээһэн түрүүшын избач, залуухан Шойнжур эды олон үхибүүтэй болохош гэжэ хэлээ һаа, этигэхэшьегүй байгаа бэзэ даа.

**
*

Хэжэнгэ тосхоной шэнжэ шарай үдэр ерэхэ бүри хубилна. Хоёр дабхаршье, шулуун, модоншье шэнэ гэрнүүд һархяагууд мэтэ түргөөр урган бодожо байдаг. Хэрбээ таанад Хэжэнгын гол үйлсөөр баруун захаһаань машинаар ороо һаа, харгын хойто бэедэ уран гоё угалзануудаар шэмэглэгдэһэн сонхонуудтай, сэбэрээр, бахим бүхөөр бүтээгдэһэн нилээд томо шэнэ гэр заагүй обёорхо байхат. 90 дүрбэлжэн метр хэмжүүртэй энэ гэр бусад гэрнүүд сооһоо гансашье газаа талынгаа хэлбэри түхэлөөр илгардаг бэшэ, мүн досоошье талаһаа һөөл ухаалиг бодомсороор, тааруу хубаарилтайгаар бүтээгдэнхэй юм. Энэл гэр соо совхозой түрүү дархан Шойнжур Цыренжаповай эгээл үнэр гэжэ Хэжэнгэ соогоо суурхаһан бүлэ ажаһуудаг. Хэжэнгэ соогоо эгээл ехэ гэжэ тоологдодог энэ гэрыешье өөрөө Шойнжур дархан бариһан юм… Тэрэ гэртэнь би хэды дахин ороо б. Теэд гэрэйнь эзэнтэй уулзаха арга олдоогүй: тэрэ ойдо совхозой хониной байра бариха модо отолгохёо хэдэн хоногоор гарашаһан байгаа бшуу.

Долгор хээтэй (арбан хоёр үхибүүдэй эхэ, Эхэ—баатар) гашуун шара сай аягалха зуураа:

— Шура баабаймнай һүхэеэл бариһан зандаал даа. Пенсидэ гараха хүн бэшэ гүш гэхэдэм, юрэдөө ехэл дурагүй байдаг юм. Сухалдаад, шинии хэрэг бэшэ гэгшэ. Үхибүүднай хүл дээрээ гаражал байна ха юм даа. Шура хүбүүмнай совхоздоо шофёроор ажалладаг, ехэ басагамнай багшална, нүгөө басагамнай багшанарай дээдэ һургуулида һуралсана. Удаадахинь 11-дэхидэ, бүри удаадахинь 10-дахи класста, тиигээд лэ саашаа һубаридаг юм даа.

Долгор хээтэйн үгэ шагнажа һуухадаа, нэгэтэ Москвагай журналисттай ярилдаһанаа һанаандаа оруулаа һэм.

Тэрэ зол жаргалтай буряад бүлэ гэһэн темээр очерк бэшэхэ һанаатайб, шинии мэдэхээр тиимэ үнэр, зол жаргалтай бүлэ үгы гү даа гэхэдэнь, зол жаргалтай олон бүлэнүүдые ой ухаандаа дүрсабашье, онсо тиимэ бүлые дурадхажа шадахагүй байһанаа мэдэрээ һэм.

Мүнөө Долгор хээтэйн залуубар, зол жаргалтай нюур шарайе адаглан хаража байхадаа үнөөхи журналисттаяа дахин уулзаа һаа дурадхаха, хэлэхэ үгэеэ олохол байгааб гэжэ эжэлүүдгүй һанаад орхёо һэм.

**
*

Зуун жэлнүүдэй бүдүүн бүдүүн нарһад сэмхэг сагаан саһаар хушагдашанхай, сэнхир тэнгэри өөдэ оройнуудаа шэглүүлэн дуурана. Хон-жэн байдалые гансал һүхэнүүдэй «тас-тос» гэһэн модо тоншоһон тодо абяан эбдэнэ. Баһал тоншуулнуудшье гээгдэхэгүй гэһэндэл «тон-тон» тоншосолдоно.

— Зай, амияа даруулжа, тамхияа татахамнай гү, — гэжэ Рыгзенэй Жимбын дурадхахада, барандаа үбэлэй тунгалаг агаарта уурал бааяса амисхаалалдан, һүхэнүүдээ хажуудаа табяад, хайгдаһан бревнонууд дээрэ һуубад. Саһан баабгай, салинай хэзээ гараха тухай, мүн энэ тэрэ юумэн тухай дархашуулай зангаар яаралгүй хөөрэлдөөн эхилнэ. Тиигэжэ байтар гэнтэ хэншьеб:

— Дэлхэй дээрэмнай, юрэдөө юун болож байна гээшэб? — гэжэ асуужархиба.

Дархашуул барандаа, хэлсэһэн юумэндэл, Шура баабай тээшэ эрьелдэбэд. Энэншье гайхалгүй һэн. Шойнжур Цыренжапов совхозойнгоо нэгэдэхи фермын дархашуулай дунда штатна бэшэ өөһэдын лектор шэнги болоһоор үнинэй һэн.

Кубын илалта, Хитад Энэдхэг хоёрой харилсаанууд тухай Шойнжур Цыренжапов энэшье удаа тодорхойгоор хөөрэбэ.

Эгээл энэ үедэ үбэлэйшье һаа сэнхир хүхэ тэнгэридэ сагаан утаһа һубиһаар хүн зониие зөөдэг реактивна самолёдой зүүн хойто зүг шэглэн ниидэжэ ябахые хараад:

— Энэ сэлмэг огторгойгоор иимэ амгалан самолёдууд лэ ниидэжэ байһай, — гэжэ дуугарба. Баран нэгэ хирэ абяагүй һуубад. Хүн бүхэн өөрынгөө доро олон юумэ шэбшэжэ һууһаниинь ойлгосотой һэн.

Удангүй дахин «тос-тас» гэһэн һүхэнүүдэй абяан, «тон-тон» гэһэн тоншуулай модо тоншохо абяан соностожо эхилнэ…

Хэдэн хоноһон хойно нютагайнгаа нэгэ хүнтэй уулзахадам:

— Үнөөхи Шура баабайгаа оложо уулзаа гүш ?—гэбэ.

— Уулзааб даа.

— Уласхоорондын байдал тухай хөөрэлдөө гүт?

— Юун тухай хөөрэлдэһымнай яажа мэдэбэш? — гэхэдэм, тэрэмни миһэлзээ һэн… Үнэхөөрөөшье хүхэ-добынхид илангаяа наһатайшуул Шура баабайтай уулзахадаа уласхоорондын асуудал алгасадаггүй, юундэб гэхэдэ, тэрээнһээ һайнаар, тулхаваатайгаар дэлхэй дээрэ боложо байһан али бүхы ушар байдалые ойлгуулха хүниие олохогүйт. «Хуушанай агитатор, избач хүн ха юм» —гэжэ нютагаархиниинь хэлэдэг.

Зүб даа, үлүү ехэ шууяа, ёһололгүйгөөр олондо хэрэгтэй, тон шухала хэрэг хэжэ ябадаг Шойнжур Цыренжапов мэтэ зоной үүргэ сэгнэшэгүй ехэ…

**
*

Тэрэл үдэр хойноо ябаган шарга шэрэнхэй омог янзаар тархяа дээрэ үргөөд, залуугайхидаал хүлөө дээгүүр татан, сэдьхэл дүүрэн алхалжа ябаһан хүнтэй Хэжэнгын үйлсэдэ бишье уулзаа һэм. Тэрэмнил һүүлдэ мэдэхэдэмни арбан хоёр үхибүүдэй эсэгэ, хуушанай коммунист Шойнжур Цыренжапов байһан байгаа…

— Тэрэ түрүүн уулзахадаа ябаган шаргада юу ашаад ябаабта? — гэжэ асуухадам, баһал таабаритайгаар эмнеэшье һаа: — Владимир Ильич Ленинэй 33 боти һэн даа. Үнинэйл захижа ядаһан хүм, теэд мүнөө бултадаа ерэшоод байгаа. Айлай ябаган шарга зорюута абажа асарааб, юрэдөө, шофёрнуудта найдаад асаруулжа ядаагүйб, теэд өөрөөл асараашам найдамтай ха юм даа… Одоол иихэдээ багша Ленинэй 33 ботиин эзэн болобо гээшэб…

Тэрэнэй заримдаа бардамаар хөөрэжэрхидэг зангые мэдэхэ болоһон би: «Үшөө арбан хоёр үхибүүдэй…» гэжэ нэмэгшэ аа гү гэһэм, нэмэбэгүй…

А. Жамбалдоржиев.

...оведүүдэй ...лмэри тухай

...нютагай орга-
...олоһоор хоёр жэл
... Район доторой
...турна байгуулал-
...айжаруулха тушаа
...й урда тээ бо-
... дээрэ, мүн һүн-
...жалшадай зүгһөө
... дурадхалнууд,
...лтанууд ороһон

...рсагдаһан захяа
...дай болон депу-
...үдэлмэриин гол
...доо һэн. Районой
...тэдэнии хамтад-
...һүүлээр түрүү-
...эмжэдэ табижа,
...улгануудые бата-
...й захяа дурад-
...э ямар хүнэй
...сси онсолон то-
...ань дурсагдаһан
...ай саг үргэлжын
...лон соведэй гүй-
...доро хододоо бай-

...лга, социально-
...ургаануудые оло-
...а хүүгэдэй саа-
...е болон һургуу-
... тушаа һунгаг-
...а хандуулаа юм.
...й гол түлэб мо-
...рээнэй олонхинь
... Гадна промыш-
...уд саг үргэлжэ
...дхэгдэнэ. Энээн-
...и зоной тоо оло-
...эһээ гэр байрын
...гаар табигдана
...лон социально-
... тушаа депута-
...ай эрилтэ таби-
...халгүй. Гэхэтэй
... гэрнүүдые рай-
... бэшэ, харин
...ооно бшуу. Тии-
...дэлмэриие хинан
...хэшээлнүүд то-
...шье депутадууд
...г болзор соонь
...оо яһала ехээр
...ншье байна. Жэ-
...ина» завод, Ли-
... шэлэй механизи-
...лон бусад пред-
...эр хэдэн томо
... эгээл заагдаһан
...лалгада үгтөө.
... шалгаха хэрэгтэ
...альна комисси
...р туһалдаг. Тэ-
... түсэбэй, графи-
... мүн шанарыень
...ка байхаһаа гад-
...эрэ депутадуудай
...алсэдэг, барилга-

Һунгагшадай захяа дурадхалнууд ямараар дүүргэгдэнэб?

шадта туһалха дурадхал һанамжануудые гүйсэдкомой зүблөөн дээрэ табидаг байна.

Гэбэшье илангаяа гэр байрануудые барилга дээрэ олон дутагдалнууд үзэгдэһөөр. Таатай зохидоор түхеэрэгдэһэн гэрнүүдые олоор бариха тухай һунгагшадай захяа дурадхалнуудые дүүргэхэ тушаа зарим предприятинуудай болон барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд харюусалгагүйгөөр хандана. Имагтал тиимэ ушарһаа гэр байра барилгаар 1961 оной түсэб район дотор оройдоол 52 процент дүүрэһэн байна. 154-дэхи трестын хоёрдохи СМУ-гай (начальнигынь нүхэр Красин), мүн «Бүрстрой» трестын 1-дэхи СУ-гай гэмээр гэр байрануудые барилгаар 1962 оной уялга дүүргэгдээгүй. Энээнһээ шалтагаалжа, искусствын болон культурын хүдэлмэрилэгшэд 48 квартира мүнөө хүрэтэр абажа шадаагүй. Шэлэй механизированнэ заводто 24 квартиратай гэр саг соогоо ашаглалгада орожо шадаагүй.

Гадна һургуулиин наһа түйсөөгүй үхибүүдые байлган хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудай гэр байрые олошоруулха гү, али үргэдхэхэ тушаа организацинуудай болон предприятинуудай урда районно Совет эрилтэ табяа һэн. Тиин үнгэрөөшэ жэл хахадай үе соо хүүгэдэй арбаад саадууд ашаглалгада оруулагдаһан байна. Мүн энэ үе соо Сэлэнгын баруун эрьедэ болон Калёново тосхондо найман жэлэй һургуулиин гэр байшангууд баригдаа. № 26, 9, 44 һургуулинуудта мастерскойнууд, № 16, Гурульбын һургуулида спортивна залнууд өөһэдынь хүсөөр бодхоогдоо.

Һунгагшадай захяа дурадхал бэелүүлжэ, ажалшадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком 1962 ондо хүдэлмэришэн залуушуулай хоёр халаанай һургуули нээгээ.

Мүнөө үедэ Батарейкадэ 180 хүүгэдэй һууритай саад-ясли, Шэлэй механизированнэ заводто 920 хүнэй һууритай һургуули түлэг дундаа баригдажа байна.

Хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада арадай гэгээрэлэй саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Розенраух) эдэбхитэйгээр туһалаа. Городской Соведэй комисситай хамтаржа, барилганууд дээрэ депутадуудай постнуудые эмхидхээ юм. Эндэ депутадууд нүхэд Рампилова, Черенцова, Розенраух, Левандовский болон бусад илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гэбэшье хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада анхаралаа табидаггүй хүтэлбэрилэгшэд тушаа саг болзор соогоо зохихо хэмжээн абтангүй үлэшэһэниинь гэмшэлтэй.

Тэрэшэлэн худалдаа наймаанай, медицинын болон культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа захяа дурадхалнууд олон ороһон байгаа. Тиихэдээ худалдаа наймаанай болон ниитын хоололгын предприятинуудые олошоруулха зуураа, ажал хүдэлмэриинь эрид гуримшуулха тухай һунгагшад эрилтэ табиһан юм. Энээнииень хараадаа абажа, райторгын хүтэлбэрилэгшэд, депутадай комисси болон худалдаа наймаанай талаар райгүйсэдкомой ниитын таһаг олохон хэмжээнүүдые бэелүүлээ. Литейнэ үйлсэдэ, Багжановай тосхондо, Батарейкадэ, Сэлэнгын баруун эрьедэ эдеэ хоолой шэнэ магазинууд баригдаа. Кировэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ шэнэ булочна, Трудовой үйлсэдэхи магазин үргэдхэгдөө. Гадна шэлэй механизированнэ заводто эдеэ хоолой, промышленна эд бараанай, кулинарна магазинууд болон эдеэ хоол буйлуулха тусхай кухни, Партизанска болон Дмитровой нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэ булочна болон кондитерска магазинууд, «Победа» гэжэ проспектдэ эдеэ хоолой томо магазин ойрын сагта баригдажа дүүрэхээр хараалагдана. Бии байгаа столовонуудые шэнэ электротехническэ түхеэрэлгээр хангаха талаар столовонуудай трест ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые барилга тушаа гүйсэдком мүн саашадаашье анхаралаа ехээр хандуулжа байха.

Элүүрые хамгаалгын талаар һунгагшадай захяа дурадхалнууд ямараар дүүргэлтэ болооб гэхэдэ, стомотологическа шэнэ поликлиникэ нээгдээ. Промышленна предприятинуудта элүүрые сахилгын хэдэн пункт байгуулагдаа. Медицинын зарим эмхи зургаанууд ажал хүдэлмэреэ эрид һайжаруулаа. Ойрын сагта рентгенофизо-эмнэлгын томохон пункт хүдэлжэ эхилхэ. Тэндэ тон шэнэ түхеэрэлгэнүүд табигдаха юм.

Гэбэшье эмнэлгын хүдэлмэридэ угаа олон дутагдалнууд бии. Жэшээнь, Багжановай нэрэмжэтэ тосхондохи эмнэлгын пункт тон муу байратай. Мүн центральна поликлиникэ барилгада мүнгэ таһалжа үгэхыень элүүрые хамгаалгын министерствэдэ райсоведэй гүйсэдком оло дахин хандаһан байбашье, ямаршье үрэ гараагүй.

Районой хүдөө нютагуудта элүүрые хамгаалгын хүдэлмэри илангаяа муу.

Түрэл городоо улам болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха, асфальтировалха тушаа депутадуудтаа һунгагшад захиһан байгаа юм. Теэд һүүлэй хоёр жэлэй турша дотор яһалашье ехэ хүдэлмэри хэгдээ. 40 мянган модод, 300 мянган бургааһанууд, 3 миллион сэсэгүүд хотодомнай таригдаа. Мүн 5 шэнэ сквернүүд бии болоо. Хотодо ажаһуугшад тарималнуудта гамтайгаар хандажа һураа.

Дурсагдаһан бүхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гансал 1962 ондо городые болбосон түхэлтэй болгохо ажал дээрэ олониитын хүсөөр зуу мянган час—хүнэй ажал хэгдээ. Район дотор үйлсэ гэрэлтүүлхэ 300 электроточконууд тодхогдоо, 17 уһанай колонконууд баригдаа. Мүн саашадаашье ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдахаар хараалагдана.

Тобшолходо, манай районой Совет һунгагдаһан сагһаа хойшо горитойхон юумэ хээ. Эндэ гүйсэдкомой ниитын таһагуудай, депутадуудай, саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүдэй аша габьяа илангаяа ехэ байна. КПСС-эй XXII съездһээ хойшо олониитын эдэбхи үүсхэл элитэ дээшэлээ.

Урдандаа штатна хүдэлмэрилэгшэдэй хэдэг ажалые мүнөө саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд болон тэдээнэй эдэбхитэд ябуулдаг болонхой. Эндэ культурно-ниитын саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр С. А. Мункоевае, тус комиссиин бүхы гэшүүдые, культурын талаар ниитын таһагай (даагшань Е. Н. Яшина) хүдэлмэриие магтан дурдамаар.

Социалис хуули ёһо сахилгын депутатска комисси (түрүүлэгшэнь Ф. П. Мадагуев) олон тоото дружинигуудта түшэглэжэ, эмхидхэлэй болон методическа ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Худалдаа наймаанай талаар ниитын таһаг (даагшань Д. Н. Мисилевич) мүн лэ олон эдэбхитэдтэй.

Гэхэтэй хамта, районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй ажал хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд усадхагдаагүй байһаар. Һунгагшад өөһэдынгөө депутадуудтай уулзахадаа, дутагдалнуудыемнай заажа үгэхэһөө гадна, тэдэнииие усадхаха талаар дурадхалнуудые һанамжалдаг байха юм. Һунгагшадай энэ һанамжа, дурадхалнуудые болон шүүмжэлхы ажаглалтануудые саашадаашье хараадаа абажа ажаллаха байнабди.

В. МИНЕЕВ,
Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Грек арадай алдарта хүбүүн, Акрополиин герой Манолис Глезос дахин ажалдаа ороод, оронойнгоо политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилбэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Афинада Манолис Глезостэй уулзалга.
ТАСС-ай фотохронико.

ХОДО ЕРЭЖЭ БАЙГ ЛЭ

Үдэшын 9 час боложо байба. Эгээл энэ үедэ Хэжэнгын совхозой хүдэлмэришэд ажалайнгаа һүүлдэ, РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаковой концерт харахаяа клуб тээшээ ехэ хүхюутэйгээр алхалнад.

Сагыньшье дүтэлжэ, суглараагшад ендэрэй хүшэгын нээгдэхые ехэл хүлеэжэ яданхайнууд, эндэ тэндэ хөөрэлдэнэд.

Удангүй хүшэгэ хоёр тээшээ нээгдэжэ, ендэр дээрэ саб гэмэ залуухан хүбүүн гаража, суглараагшадые Ленинэй орденто Бурядай оперо болон баледэй театрай артистнуудай зүгһөө халуунаар амаршалаад, концертынгээ түрүүшын номерые соносхобо.

Театрай солистка Ирина Галсанова буряад арадай дуунуудые дуулахань гэжэ хэлэхэдэнь харагшад тэрэнииие нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Энэ артист буряад арадай дуунууд: «Минии нүхэр», «Тэбхэр хара шулуунда», «Тарилгын дуу», мүн молдаван арадай «Басаган Мария» гэжэ дуу гоё һайханаар дуулажа, харагшадаа баясуулба.

Удаань буряадай арадай артистнууд Тарас Карпов, Доржо Дугаров, артист О. Шалбуева гэгшэд «Травиата» гэжэ операһоо нэгэ багахан үзэгдэлые харуулжа һонирхуулаа.

Мүн тэдэнэр И. Штраусай «Үрэмшөө» гэжэ опереттэһээ хэдэн хэһэгүүдые уран гоёор наадаба.

Дуушад Н. Панчуков, О. Шалбуева гэгшэд совет болон хилын саанахи композиторнуудай дуунуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхөө.

РСФСР-эй габьяата артистка Ю. Семенова энэдхэг болон перси арадай хатарнуудые уян нугархайгаар хатарба.

РСФСР-эй арадай артист Б. Балдаков дуулахань гэжэ соносхогдоходонь, зал соо үни удаан нэрьемэ альга ташалган болошобо. Угайдхадаа Бадма Милентьевич Хэжэнгэдэмнай түрүүшынхеэ ерээ бшуу. Тиимэһээ бүришье һонирхолтой байгаа.

Тэрэ өөрынгөө зохёоһон дуунуудые, ород болон хариин оронуудай дуунуудые баархад бүдүүн бас хоолойгоор айхабтар ирагуу һайханаар гүйсэдхэжэ нютагай зониие баясуулаа.

Сугларагшад айлшадтаа улам ехэ амжалта туйлахыень хүсөөд, үнэн зүрхэнһөө амаршалбад.

Гэбэшье манай нютагаархин СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, РСФСР-эй арадай артист Л. Сахьянова болон бусадай ерэхыень хүлеэһээр үнинэй.

Мүн баһа Буряадаймнай дуу болон хатарай ансамбль манай эндэ ерэһээр арбаад жэл болоо. Энэ коллективнай республикынгаа тосхонуудаар ябажа концерт харуулдаг юм гү, али ондоо область, хизаарнуудаар ябаад лэ дүүрэдэг гээшэ гү?

Арад зониие искусстватай танилсуулха, тэрээндэ дурлуулан хүмүүжүүлхэ тухай түрэл партиингаа сэсэн мэргэн заабариие мартангүйгөөр, манай артистнууд хүдөө нютагуудаараа ябажа, малшадтай, хонишодтой, бэшэ бэшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзажа, һони һонин зүжэг концертнүүдые харуулжа байг лэ!

Д-Д. Дамбаев,
Хэжэнгын совхозой хүдэлмэришэн.

ЭРДЭМ ТЕХНИКЫН ҺОНИН

„БОДОЛТОЙ" МАШИНАНУУДАЙ АМЖАЛТА

...д, инженернүүд,
... шэнэ техникэ
...үнэй бодолтой
...хёодог, Зүгөөр
...ын бүридхэл,
...вын системэ
...элмэри хүсэд
...байха юм. Би-
... модые шугы
... байрые харгы
... стулһаа хай-
... шаданабибди
...гүйбди. Гэбэшье
...да элдэб бодо-
...адахаһаа бай-
...нзын үнгэ зү-
...улжа шададаг,
...дые сэжэлдээд,
...л бөлгөн холбо-

... техникын али-
...урдан түргэнөөр
...болбол промыш-
...портын олохон
...е өөрынгөө ду-
...ушэхүрнэгүй.
...титудуудай ла-
...структорнуудай
...гүй һонин ма-
...олоно. Тиимэ
...омышленностиин
...ие түсэблэжэ
...фиин эхэ бэ-
...дые олоод, бар-
... агаар, уһанай
...олоододог, мет-
...дые, түмэр за-
... хүтэлдэг. Иимэ
... бэрхэ ажал хэ-
...үүдые һургаха
...г бэшэ ааб даа.
...дэб бодосуудые
...даг һонирхол-
... институтда бү-
... машина хүнэй
...шыхан зурагуу-
...дэй дүрсэ зура-
... илгаруулжа
... Ондоо нэгэ инс-
...иные уншажа
...һэн байха юм.
...д 0, 1, 2, 3, 4
... ондоо ондоо
... — хоёр зуу да-
...ектронно маши-
... туршаһан бай-
...онин байгаа. Энэ
...үсэл найдабарии-
... шадахань гээ-
...эмтэд тэшэ ядан
... Тиин тус маши-
...уудые илгаруул-
...жа шадаһан

... бододог совет-
... тон шухала ба
...дые бодоно. Тии-
... угаа олон хү-
...уудые бододог
... дүүргэһэн,
... долоон са-
... машинаар
... бодожо шадаха
... Наукануудай
... бодолгын центр-
... электронно олон

мянган зүйлэй юумэ хэдэг һаяхан тэрэ түхеэрэлгэ диспетчерэй орондо ажаллаһан байна.

Али бүхы томо томо городуудтал адляар, Москвада ашаанай машинанууд айхабтар олон ябадаг гээшэ. Иимэ олон машинануудай ябаха график зохёохо гээшэ диспетчернүүдтэ балай хүнгэн бэшэ ха юм. Машина бүхэнэй хооһоор ябангүй, хоёр тээшээ ашаа шэрэжэ ябахаар тиимэ график табиха ёһотой ха юм. Тиин электронно машина диспетчерэй иимэ орёо ажалые хэжэ шадаһан, хаагуур, ямар харгыгаар ябаад барилгануудта бетон зөөхэб, декарнинуудта гурил талха зөөхэб, заводуудта шэрэм, булад зөөхэб, типографида саарһа зөөхэб гэһэн асуудалнуудта харюу үгөө бшуу. Москва шадарай харгынуудаар ашаа зөөдэг оройдохоноол гушан автомашина электронно математигай зохёоһон графигай ёһоор гурба һара соо хүдэлмэрилхэдөө 900 мянган литр горючи алмаһан байна.

Академиин электронно машина эрдэм ухаанай элдэб һалбариин мэргэжэлтэдэй табидаг орёо бэрхэ асуудалнууд ядалгүйгөөр шиидхэдэг. Ямар гэрнүүдые барихада ашагтайб — табан дабхар гү, али арба, арбан табан дабхар гү, байрын гэрнүүдые хаана барихада һайн бэ гэжэ электронно машина алдангүй зүбөөр тодорхойлдог. Тус машина болбол үшөө бүтээгдээгүй станогой, түлэблэлгэдэ байһан хүүргын гү, али гидротурбинын хүсые тоолон гаргажа шададаг юм.

Һаяхан энэ машинамнай саарһанай промышленностиие хайшан гээд һайнаар түсэблэн зохёохоб гэһэн ахадүү Венгриин асуудалда харюу үгөө. Иигээд байхадаа, хаана хайшан гээд шэнэ комбинадуудые бодхооходо дээрэб, ямар юумээр саарһа хэхэб гэжэ венгрнүүдтэ эли болоо бшуу.

Эрдэм шэнжэлдэг машина, түлэблэлгэ проект зохёодог машина, технологическа ажалые хүтэлбэрилэн ябуулдаг машина гэһэн ойлгомжонууд ажабайдалдамнай улам улам нэбтэрэн орожо байна. Түсэблэлгын бюрогой дүрбэн һара соо хэхэ хүдэлмэриие арбан үдэртэ бүтээһэн электронно машина һаяхан Украинада байгуулагдаба. Тэрэ машина дүршэлтэй ямаршье инженерһээ дутуугүй һайнаар хүдэлнэ.

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудай Выставкэ дээрэ электронно машинанууд эди шэдеэ харуулаа. Тэдэ болбол автоматическа лини гү, али станогуудһаа гадна, мүн цех, заводуудые жолоодон хүтэлбэрилжэ шададаг юм. Мүнөө Москвада подшипнигуудай өөрөө хүдэлмэрилдэг завод бүтээгдэжэ байнхай. Тэрээнииие тоо бодолгын центр «хүтэлбэрилхэ» юм. Тоо бодолгын центр хадаа технологиень хубилгажа шадаха, үйлэдбэриие зогсоожо, эбдэрһэн блогыень бүтэн блогоор һэлгэжэ шадаха. эгээл шухалань гэхэдэ — хүнэй хабаадалгагүйгөөр эрхим һайн продукци бүтээн гаргана.

Эдэ бүгэдэмнай мүнөө үедэ боложо байна ха юм даа. Тиин «ухаан бодолтой» электронно машинануудай саашанхи арга боломжонуудынь айхабтар ехэ.

Борис Глебов.
(АПН).

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Днепропетровскын шинын заводой бүтээжэ гаргаһан шэнэ шиинэтэй «ГАЗ-51» гэжэ хэдэн зуун машинанууд Украинын харгынуудаар ябадаг болоо. Зураг дээрэ: заводой бүтээжэ гаргаһан продукциин склад соо.
ТАСС-ай фотохронико.

Бархан нютагай барга заншалтан

Фельетон

Бүри урда сагта буряад зон хэды барга харанхы байдалтайшье бол, хулгай худалые үзэн ядадаг байгаа. Түрэ һэшхэлээ төөриһэн, улайха нюуртаа үһэ ургаһан зарим хүнүүдэй хулгай хэбэл, айхабтар ехэ гэмтэ ябадал хэһэн ушар гэжэ тоологдодог байгаа. Баригдаһан хулгайшад хэһээгдэхын ехээр хэһээгдэдэг бэлэй. Теэд яахаб даа, элүүр хүнэй нюдэндэ гараһан үбдэг үбшэн мэтэ һаалта, артелиин амбаарта байрлаһан хулгана мэтэ хоро тахалтай амитад углуу газаагаар шэбээлэнхэй, нангин совет хуулиин хёрхо галһаа хоргодон, барга бүдүүлиг аашаяа үргэлжэлүүлһэн зандаа ябажа байдагынь гайхалтай.

Эндэ һаяхан, Бархан уулын хормойдо, баян тужын соорхой талмайда ажана һуугаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой центрэй зоной сошордотор эхэнэр хүнэй хашхараан соностожо, харанхы һүниие сууряатуулба. Гайхал болоһон нютагай зоной тэрэ абяан тээшэ гүйлдэжэ ошоходо, тус колхозой хонишодой бригадир Бадма Будаев гэгшэ хоёр хамсыгаа ээмдээ хүрэтэр шамажархинхай, һамганайнгаа үһэнһөө угзаран, өөдэ руунь үрзэгэшүүлжэ байба.

— Шамайе абаһандаа зон нүхэдгүй болооб! Раднаев Надмитов хоёрой намтай архи ууһандань юундэ торообши? Цыденов Доржотой архидаһандаа гарзада ороо юм гүб? — гээд Бадма Будаев шанга гэгшээр хашхаржа, һалаа хурганайнгаа забпараар хабшуулдашаһан ута үһэнүүдые шэрбүүлэн, газарта хэбтэһэн һамганһаа хажуу тээшээ эрьехэ мүртөө, үүдэндэ ороод байһан зон тээшэ нюдэнэйнгөө сагаанаар хараад зогсошобо. — Таанад юундэ сугларaабта? Арилагты саашаа! Би гэрэй эзэн гээшэб! Яажашье байгаа һаа, боро гэртээ богдо, хара гэртээ хаан байхаб!

Теэд яахаб, хонишодой бригадир, коммунист хүнэй урдаһаа мүнөө сугларһан зоной дундаһаа арбан шүдэеэ заалаха хүн байбагүй. Энэ суута шууяамнайшье Будаев Бадмын хашаа тойроһон айлнуудай хаягаар—һамгадай шэбэнэлдээн, үбгэдэй гайхалдаан болоһоор мартагдаа юм. Харин өөрөө коммунист Будаев, үбэлэй хүйтэншье байг хамаагүй, үнөөхи хамсыгаа үшөө дээшэнь шамажархинхай, хара зоргоороо архидажал ябадаг зандаа. Архиин түлөө хүрүүл хэдэг гансахан һамганиинь һогтуу үбгэндөө гар дарагданхай, толгойнгоо үһэнэй халсархайе хаа яахана эльбэжэ үзөөд, һанаа алдахаһаа бэшэ абяа аманһаа унагаанагүй ха.

Борохон гэрэй богдо, харахан гэрэй хаан болоһон Будаев хамтадаа архидадаг нүхэдынь хии талаһаа хиидэжэ ерээд, няалдашаһан зон бэшэ ха юм! Раднаев Надмитов хоёрнай коммунистнууд байхаһаа гадна, хүндэтэ бригадирай мангарлаад ябахада заабол таба-гурбан түхэригөөр таһалдуулдаггүй һайтай бшуу. Осол боложо, оройдоошье мүнгэгүй үе баяг хамаагүй, Барханай зүблэлдэ бэшээшээр хүдэлдэг һамгандаа Надмитовай гүйжэ ошобол, миин хооһон ерэхэгүйнь хэндэшье мэдээжэ. Теэд барилгашадай бригадын счетовод Раднаев юугээр дуталтайб? Баһал мэгдэжэ ерээ һаа, гараа һарбайха газартай ха юм! Һогтуу Будаевай һамгаяа сохижо байхадаа дурдааша Цыденов Доржо гээшэмнай эдэ гурбан хүнүүдтэ яаха аргагүй хэрэгтэй нүхэрынь болохонь гайхалгүй бшуу. Энэ Доржо Цыденовнай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой кладовщик, архиин лэ байгаа һаа, закуска гээшые мундуулхагүй хүн ха юм! Тиигээдшье кладовщик саанаа утын ута гартай, үлүү бултайһан юумые өөр тээшээ татадаг, хэлтэгы табяатай юумые хамсылаад гаража арилдаг хүйхэр мунсануудай нэгэн гэжэ мэдэгты!

Мүнөө Доржо Цыденов хулгайн һэжэгтэ орожо, колхозой амбаарһаа холо болгогдоһоншье бол, хуушан нансагуудаараа: Раднаев, Надмитов, Будаев гэгшэдтэй хамта архидаһан зандаа. Колхозой таряа хулгайлжа, Баргажанай Адаг машинаар асаржа худалдахань багадаад, аяар холо байгаа Улаан-Үдэ городшье хүрэтэр асаржа худалдаһыень тухайлха, мэдэхэ хүнүүд бии аад, мүнөө болотор дуугай һуудагынь гайхалтай. Колхознигуудайнгаа хамтын зөөри хулуужа худалдаһан мүнгөөрөө мантан томо байшан гэр Цыденов Доржо мүнөө үедэ барюулжа дүүргэнхэй. Энэ гэрэй барилгын үедэ тус колхозой барилгашадай бригадын счетовод Раднаевай хэрэгтэй байһаниинь хэнэйшье тухайлхаар ха юм. Үшөө архинша Цыденовэймнай хулгай иигээд лэ дүүрээгүй, харин нютагай хүгшэн Муршаанай Эшэгээдэйндэ, хүнэй харахагүй далда газарта, хүһэрэй модон амбаар соонь 13 мэшээг таряа тэрэмнай хулгайлжа, хадагаланхай байба бшуу.

Иимэ зоргоороо зоной зөөри хулгайлжа байһан Доржо Цыденовые хэн дали дороо далдалжа байна гээшэб гэхын хажуугаар, энэ хүйхэрнай комсомолой гэшүүн байха юумэ бшуу! Тиихэдэнь тус колхозой комсомолой организациин секретарь Владимир Гармаев, партийна организациин секретарь Т. О. Алексеев гэгшэдэй хурганайнгаа забһараар хараад, абяагүй һуудагынь бүришье гайхалтай.

Цыденов Доржо хулгай архи хоёройнгоо халуунда бухиндажа ерэхэдээ, тулгуур туланхай арай ёохон ябаһан Монтоев Радна гэжэ үбгэниие хотоной дундуур дахажа, намнажа ябаад, хамар аманһаань шуһа гаратар сохибо ха.

— Үзөөрэй! Монтойн Радные анюулжархихадаа, сожоошье татагдахагүй! Мэдэнэ гүт, би хэн гээшэ биб? Эсэгынгээ талаар «шонотон», эхынгээ талаар «абзайтан» угай хүн гээшэб! Энээхэн колхоз дээрэ баргадхаар бэшэ олон «абзайтан», диилдэхээр бэшэ мундуу «шонотон» байха! Минии урдаһаа Монтойн Радна амаал ангайлгаад үзэг!..— гэжэ байжа һогтуу Доржо үбсүүгээ шаагаа бэлэй.

Теэд шал һогтуу Цыденовэй «шоно» угтай байһанаа өөрөө һайн ойлгодогынь бү мэдэе. Тиигээдшье хэнэй ямар угтай байһан тухай һонирхоод яахамнайб. Харин иимэ залуу наһанай хүн аад, архиин һогтуугаар үбгэд, хүгшэдые сохижо, ниитын зөөри хулуужа ябахадань тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд юундэ хэрэгсээнэгүй гээшэб?

Б. Цыремпилов.

ҺУРГУУЛИДА АНХАРАЛАА ТАБИХААР

Хори тосхоноймнай урда урданайхиһаа болбосон гоё болоһон тухай хүн бүхэн хэлсэдэг гээшэ. Нээрээшье, бага балшар байхынхияа һанахада, базаар дүүмэ хоёрой хоорондо сагаан тала байгша һэн гэжэ зүүдэн шэнги һанагдаха юм. Анха түрүүн Хоридо ШКМ-эй бии болоходо, шэггүй гоё һургуулитай болообди гэжэ гүйлдэгшэ бэлэйбди. Теэд тэрэ үедэ баригдаһан ШКМ галэй аюулда орожо, дахинаа 2 дабхар модон һургуули 30 гаран ондо баригдаа һэн. Хэнэйшье мэдэһээр энэ һургуулиин гэр мүнөө болоходо хуушаржа, урданай тээшээ болоо ааб даа. Хоримнай Ярууна Хэжэнгэтээ хамтаржа, бүри хүсэтэй үйлэдбэриин управлени тогтоожо, республика соогоо арбай таряан, адууһа малаар баян нэрэеэ нэрлүүлхын хойноһоо оролдохо, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилхэ ёһотой болобо. Эрхим ажалша хүбүүд басагадаарашье олон болонхой. Гэбэшье энэ анхан баригдаһан һургуулинь хуушарһан түхэлтэй болохоһоо байтагай үхибүүдээ багтаахаяа болёо. Иимэһээ эндэ һургуулиин шэнэ байшан барихаар болоо бэшэ гү?

Ц. Токтохоев,
Буряадай АССР-эй габьяата багша.

Номой шэнжэлэл

ҺОНИРХОЛТОЙ, ХЭРЭГТЭЙ НОМ

Буряадай номой хэблэлһээ И. Н. Мадасоной «Буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүд» гэжэ ном үнгэрэгшэ жэл гараһан байна. Иимэ хүсэдөөр суглуулагдаһан буряадай оньһон ба хошоо үгэнүүд хэблэлдэ гаргагдаагүй, имагтал Хоца Намсараевай «Оньһон үгэнүүдһээ» ондоо бэшэ ямаршье согсолол байгаагүй.

И. Н. Мадасоной суглуулбари уран зохёолшодто, илангаяа түүхэшэдтэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмтэдтэ болон этнографуудта, түрэл хэлэндээ дуратайшуулда һайн бэлэг боложо шадаа.

Хэнэйшье мэдэхээр, оньһон, хошоо үгэнүүдые өөрынгөө үдэр бүхэнэй ажалда, амаралтадаа хүн зон хэрэглэдэг ха юм. Оньһон, хошоо үгэнүүд олон зуун жэлэй урда тээ бии боложо, саашадаа улам мүлигдэн, һайжарһан түүхэтэй. «Һүүдэрөөрөө нүхэр хэһэн, һүүлээрээ минаа хэһэн» гэжэ оньһон үгэ 13 зуунай үеын уран һайхан монгол арадай «Ниуца тобчиян» гэжэ номдо энэл түлэбөөрөө бии юм. «Сэгүүдэр—эцэ бусу нөхүр үгэй, сэгүүл-эцэ өбөөрэ цечигэ үгэй» (§ 76); «хүн ахатай, дэгэл захатай» гэһэн оньһон үгэ баһа ондоо түлэбөөр үзэгдэнэ: «бэе тэригүтэй, дэгэл захатай сайн». (§ 33).

Оньһон, мэргэн үгэнүүд олон янзаар дүтэ ба сэхэ хэлэһэн удхатай байбашье, удха шанараараа гүнзэгыгөөр арадай һуудал байдал харуулдаг. Алибаа заримуудынь дүтэ, сэхэ бэшээр, таамагаар хүнийе ямаршье талаһаань хэлэжэ элирхэйлүүлдэг: «Ажал хүдэлмэри гэхэдэ, хүнэй хойно, архи мяхан гэхэдэ, хүнэй урда»; «Дайсанай ерэбэл—тэмсэл хэрэгтэй, далай гарахада—онгосо хэрэгтэй», «Могойн эреэн гадаагаа, хүнэй эреэн досоогоо»; «Үнэгэн һүүлээр шарбаха, үхэр хэлээр долёохо», «Хүнэй һамган—алтан гургалдай, өөрын һамган-алаг шаазгай»; «Нюргандань хэлэнхаар, нюуртань хэлэһэн дээрэ» гэхэ мэтэ оньһон мэргэн үгэнүүд олон юм. Иимэ зэргын мэргэн үгэнүүд энэ ном соо олоор суглуулагданхай. Өөрынгөө ном соо И. Н. Мадасон оньһон үгэнүүдые бүлэг бүлэгөөр хубаажа, алфавидаар табижа үгэһэниинь уншагшадта һайн боложо үгөө гэжэ һанамаар. Бүлэг бүлэг худараар хубаахадаа, суглуулагша ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Оньһон үгэнүүдые удхаарнь илгаха гээшэ ехэ бэрхэшээлтэй ба түбэгтэй юм. И. Н. Мадасон бүлэг бүлэгөөр хубаажа, 98 зүйл болгожо оньһон үгэнүүдые үгэһэн байна.

Зарим оньһон мэргэн үгэнүүд гадаа талаараа ондоошье байгаа һаа, удхаараа нэгэ юм. Тэдэ вариантнуудые суглуулагша бултыень оруулан-хай. Жэшээлбэл: 1) «Эбтэй шаазгайд элеэ барижа эдихэ, ереэһэн дээһэн шулуу отолжо шадаха», 2) «эбтэй шаазгай хирээе бариха, ереэн дээһэн шулуу отолхо», 3) «эбээ нэгэдэһэн шаазгай элеэ барижа эдихэ, ухаагаа нэгэдхэһэн хүнүүд уула хабсагай эбхэхэ», али үшөө: 1) «ганса сусал гал болохогүй, ганса хүн зон болохогүй»; 2) «ганса модон гал гуламташье унтаргадаг, хоёр болбол хээрэшье шатаадаг»; 3) «ганса модондо гал халдадаггүй», 4) «Ганса модон модон болодоггүй»; 5) «Ганса сусал гал болохогүй, ганса хүн хүн болохогүй»; 6) «нэгэ модон ой бэшэ, нэгэ хүн зон бэшэ».

Энэ вариантнуудые хаража үзэхэдэ, гол үндэһэн оньһон үгэнь нэгэн юм—ганса сусал гал болохогүй, ганса хүн хүн болохогүй.

Эдэ оньһон үгэнүүд ганса найруулгын янзаар бэе бэеһээн ондоошог байна бшуу. Буряадай оньһон мэргэн үгэнүүд хэдэн зуун жэлэй урда бии боложо түрэһөөр мүнөө болотор өөрынгөө түхэлөөр сула ондоо боложо байдаг, теэд ехэ хурса мэргээр хүнэй дутуу дундые харуулдаг. «Буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүд» гэжэ номдо арсалдаатай асуудалнууд бии гэжэ сэхэ тэмдэглэмээр.

Эдэнь юун бэ гэбэл— олон янзын вариантнууд. ород хэлэнһээ оршуулагдаһан, алибаа бүри оньһон үгэнүүдтэ таарамжагүй юумэнүүд оронхой. «Хада хадатаяа дүтэшье һаа, уулзадаггүй, хүн хүнтэеэ холошье һаа, ушардаг»; «Долоо дахин хэмнээд, нэгэ дахин тайра»; «Хазахада—альга холо, харахада—шэхэн холо»; «Харюу үгэхэдөө халааһандаа орохогүй»; «Өөрын хэлэн өөртөөшье дайсан болодог»; «Үбһэн дээрэ хэбтэһэн нохой үбһөө үхэртэшье эдюулхэгүй, өөрөөшье эдихэгүй»; «Газаань—гадаһаншье, адаһаншье үгы» гэхэ мэтын оньһон үгэнүүд ород хэлэнһээ сэхэ оршуулагдаһан бшуу. Зарим хошоо үгэнүүд үльгэрһөө сэхэ абтанхай байна. «Эрэ бэшэ эрдэни, хүн бэшэ хүдэри»; «тэмээндэ хаяа һаа, тэн адли, мориндо хаяа һаа, мүн адли»; «Бэшэгтэй һайгаар бэшэхэ, биледэй һайгаар ябаха»; Өөхөөр оройбол нохой эдихэ, үбһөөр оройбол үхэр эдихэ» г. м.

«Амаараа баяжахагүй юм, алажа эдихээр үгырхэгүй», «Хара архи хаба дээрээ, халюун булган зүһэн дээрээ», «Халасагүй саданһаа хара эльгэтэй хүн дээрэ»; «Эрэ муу болоошье һаа, эхэнэрээ тэжээдэг, шубуун дэлэнгүйшье һаа, үрэеэ тэжээдэг» гэһэн оньһон мэргэн үгэнүүд мүнөө үеын ажабайдалда тон таарамжатай гэжэ һанамаар.

Суглуулагшын номдоо оньһон мэргэн үгэнүүдтэ таарахагүй олон мэдүүлэлнүүдые оруулһаниинь гэмшэлтэй бшуу. Тэдэ ямар бэ гэхэдэ: «Барихань Балсаахай, хүтэлхэнь Хүрэндэй», «Һуражашье, бэдэржэшье ядааб, һураг суушьегүй үгы болоо»; «Ух хахай! Уһа нюдэн». «Бариит!» —гэхэ танай ёһо, барижархихада манай ёһо», «Нэгэ хүлөө урагшань татахадань, нүгөө хүлыень нохой таһа татаба», «Таабари тайлуулха дуратай һаа, таабаряа хэлэ, андалдахаар», «Хадата газарта хатуу үгэ бү хэлэ, модото газарта муу үгэ бү хэлэ», «Мэдэгмаа хээтэй мэдэһэнэйшье хэлэхэ, мэдээшьегүйгөө хэлэхэ», «Уухыень уу! ухаагаа бү таби!» г. м.

Минии һанахада, эдэ бүгэдэ оньһон үгэнүүдтэ ямаршье хабаагүй бшуу. Зарим оньһон, хошоо үгэнүүд заха талынь нютагуудта бии боложо түрөөд, бүхы буряад зондо таража шадаагүй ха юм. Жэшээлхэдэ, «Бамбагар! эхэшни үхэжэ байнал! Байза, байза! Нэгэ хубаагаад ошохоб!», «Ядалдахадаа Яхад оробо, муудахадаа Муудай оробо», «Ангааска Тангааскаяа һайрхаба», «Арганай хүн ноёрхуу, Тарсайн хүн бөөрхүү» гэхэшэлэн.

И. Н. Мадасон хэнэйшье мэдэхээр олон жэл ехэ оролдосотойгоор буряад нютагуудаар үргэлжэ ябажа арадай аман зохёол суглуулһан байна. Энэ номоо суглуулагша хожомоо нэмэлтэ оруулжа, удаадахи хэблэлдэ гаргахадаа, һураггүй һайжаруулха бээз гэжэ найдаха дуран хүрэнэ.

«Буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүд» аша туһатай, һонирхолтой ном боложо шадаа. Коммунис хүмүүжүүлгын хэрэгтэ хурса, мэргэн оньһон үгэнүүд яаха аргагүй хэрэгтэй бшуу.

М. Хомонов,
хэлэ бэшэгэй эрдэмтэ.

Загаһашадай амжалта

Загаһа олзоборилгын «Байкал» колхозой загаһашад жэлэйнгээ түсэбые хаһа болзортонь үлүүлэн дүүргэхээр эрмэлзэн, үнгэрэгшэ жэлдэ ажалай һайн эмжалтануудые туйлаһан байна.

Тиигэжэ тэдэнэр гүрэндөө 3500 центнер загаһа тушааха байһан һаа, 5435 центнер тушаажа, жэлэйнгээ түсэб 155,3 процент дүүргэһэн юм.

Дурсагдаһан амжалтануудаараа һанаагаа заһаад һууха бэшэ, харин тэрэнээ 1963 ондо улам арьбажуулха зорилго «Байкал» колхозой загаһашад урдаа табинхай. Тэдэнэр долоон жэлэй табадахи жэлые һайнаар угтажа байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Жэшээлхэдэ, январиин 5-най мэдээгээр колхозой загаһашад 1963 оной 1-дэхи кварталда тушаагдаха ёһотой 370 центнер загаһанай 356 центнерыень тушаалгын пунктда орууланхай байна.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр нүхэр Михаил Трофимович Буториной хүтэлбэрилдэг бригада мүльһэн дороһоо нэгэ губшалгаараа 222 центнер загаһа барижа тушааһан юм. Энэнь жэлэй 1-дэхи кварталай хахадһаа үлүү хубинь болоно. Тус бригадын гэшүүд кварталайнгаа дүүрэтэр хэдэн зуугаад центнер загаһа барихабди гэһэн социалис уялга абаад, түрүүшынгээ амжалтаар урмашан зоригжонхой ажаллажа байна.

А. Бусурманов.
хүдөө бэшэгшэ.

Кабанск.

Үхибүүдэй үбэлэй амаралты

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын пионернүүдэй байшан соо үхибүүдэй согтой энеэдэн, хүхюу дуун зугаа замханагүй. Декабриин 31-һээ эхилээд январиин 10 хүрэтэр үдэр бүхэндэ хошоод концертнүүдые уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд городой һурагшадта харуулна.

Шэнэ жэлые угтуулан табигдаһан баал-карнавалда 5 мянга 500 үхибүүд хабаадалсаа. Тус нааданда Ивалгын дунда һургуулиинхид гоё һайхан хубсаһа хунараараа шалгаржа, түрүүшын шанда хүртэбэ.

Пионернүүдэй байшанда 180 эдир эдэбхитэд духовой оркестр, баян дээрэ наадана. Елкоёо өөһэдөө шэмэглэжэ, иллюминаци түхеэрээ, лозунгнуудые бэшээ. Үхибүүдэй эмхидхэһэн кукольна театр ёлкын үедэ багашуулые илангаяа һонирхуулаа.

Байгалай үмэнэхи үбэлэй һайндэртэ городой пионернүүд баһал оролсоо. Тиихэдээ амаралтын парк соо тодхоһон ёлкынгоо дэргэдэ шогтой, ёгтой зужэгүүдые табижа, сугларагшадые нилээд хүхеэгээ. Эгээ һонирхолтойнь юун бэ гэхэдэ, үхибүүд үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дутуу дундануудые түүдэг руу «хаяжа шатаагаа». «Муу сэгнэлтэ», «нэгэ класстаа хоёрдохи жэлэй үлэлгэн», «залхуу зайран», «тоомоо таһаралга», «хулиган» гэхэ мэтэнүүдэй дүрэ зурагуудые эрхим һурагшад дүлэтэжэ байһан түүдэг руу ээлжэлэн хаяба.

—Зай, үхибүүд, байгша 1962 онойнгоо дутагдалнуудые дууһыень шатаагаабди,—гэжэ наада үүсхэгшэ хүн үхибүүдтэ хандана.—Шэнэ жэлдэ эрхим һайнаар һуража, багшанар болон түрэ... зэргэтэйбди... гэһэн сэгнэл... эбдэлгэ һург... лан ошохо б... дана. Шэнэ ... эдир нүхэдни... хэ элүүр ябаг... та туйлагты, ... залда орожо ... дахыень урин...

Городой ... тынгаа үедэ ... ба гээшэ ха.

Һургуулину... дахинаа үргэ... эдир нүхэдөө...

Шэхэнэй үзүүр
Шэмхэһэн
Шэмэрүүн жабар соо
Шэлдэл яларһан мүльһэн дээр
Тэршээ эмниг—конькида
Тэшүүлэн булдюулжа,

Сэлгеэ үбэлэй ...
Сэбэрхэн агаар...
Сэнгэн наадаха...
Сээжэ соомнай...

И. ...

Үбэлэй түүхэһээ

Январь һарын үнгэрһэн түрүүшын арбаад хоногто республика доторнай хэзээ хэзээнэйхиһээ дулаан болоо. Энээниие юугээр гэршэлнэб гэхэдэ, ондоо тээһээ дулаан амисхал ерэжэ, үдэртөө 6—7 градус хүйтэн болоһон байна. Үнэн ёһоор январь һарадамнай янгинама хүйтэн болгошо һааб даа?! Январь һарын эхиндэ иимэ дулаан үдэрнүүд 1900 ондо түрүүшынхеэ үзэгдэһэн гэхэ. Мүнөө энэмнай хоёрдохёо дулаарһан болоно. Дулаан үдэрнүүд тиимэшье удаан болонгүй, дахин хүйтэржэ эхилээ. Жэшээнь, январиин 6-7-ной үдэрнүүдтэ дунда зэргээр 31—33 градус, зарим нютагуудта бүришье ехээр хүйтэрөөд абаа.

Үнгэрһэн энэ үе соо хаа хаанагүй ехээр саһан орожо, һалхи шуурганшье болоо. Сэлэнгын Тохой нютагта—16, Тарбагатай, Мухар-Шэбэртэ—22—25, Улаан-Үдэдэ—32 сантиметр зузаан саһан ороһон байна. Улаан-Үдэдэ энэ жэлдэ ехээр ороһон саһан аяар 1907 ондо үзэгдэһэн байгаа.

И. Котов.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

Туниста компартиие хорёо

ТУНИС, январиин 9. (ТАСС). Туниста коммунис парти хоригдобо. Тунисай засагаархид хадаа ажал ябуулгаяа болюулагты гэжэ компартида үсэгэлдэр мэдүүлбэ.

Нкрумые хорлохо һэдэлгэ хэгдэбэ

ПАРИЖ, январиин 9. (ТАСС). Франс пресс агентствын мэдээсэһэн ёһоор, үсэгэлдэр январиин 8-да Аккрда стадион дээрэ бомбо тэһэрбэ. Арадай партиин Конвентын—ороноо хүтэлбэрилдэг партиин эмхидхэһэн митинг дээрэ Ганын президент Нкрумын үгэ хэлээд, ошоһоной һүүлээр удангүй тэһэрэлгэ болобо. Тэрэ гэһэрэлгэһээ митинглэ хабаадаһан олон хүнүүд шархатаба гэжэ Аккрда тунхаглагдаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ хорото аашада хабаатай нэгэ хүн арестовалагдаба гээд тэрэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэл—нэгэдэлээ бэхижүүлхэ эрилтэ табина

ЛОНДОН, январиин 9. (ТАСС). Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Соведэй түлөөлэгшэд атомна зэбсэглэлдэ эсэргүү Европейскэ федерациин зарлаһан, Оксфордdo мүнөө дүүрэһэн ядерна зэбсэгые хорихо хүдэлөөнэй тала баригшадай уласхоорондын конференцидэ хабаадагшадтай үсэгэлдэр Лондоной «Рассел» отельдэ уулзалга хэбэ. Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Соведэй президент-гүйсэдхэгшын үүсхэлээр энэ уулзалга эмхидхэгдэбэ.

Эндэ үгэ хэлэгшэд хадаа хүн түрэлтэнэй аша туһын хэрэг эб найрамдалай болон буу зэбсэг хуряалгын түлөө тэмсэлдэ эб найрамдалай тала баригшадай урда хани харилсаатай байха, эбээ нэгэдэхэ эрилтэ табина.

Тус уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

Н. С. Хрущевой элидхэл япон хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба

ТОКИО, январиин 10. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн «Уласхоорондын мүнөөнэй байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика» гэһэн элидхэлые Японой «Тюо Корон» гэжэ олониитын политическэ ехэ журнал хүсэдөөр хэблэн гаргаба. Мүнөөдэр энэ журнал захигшадта болон Японой ниислэлэй магазинуудта эльгээгдэжэ эхилбэ.

Катангын жандармери хорото ааша гаргана

ПАРИЖ, январиин 9. (ТАСС). Конгодо Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин сэрэгүүдэй Катангын жандармеридэ эсэргүү сэрэгэй ябуулга хэхэеэ болиһонойнь һүүлээр. Чомбейн зэбсэгтэ бандануудхорото ааша гаргажа эхилбэ. Франс пресс агентствын мэдээсэһэн ёһоор, жандармериин отрядууд Элизабетвильһээ 300 километр газарта байһан Мвадингуша гэжэ уһанай хаалтые эзэлээд, энэ городые зайн галаар хангалга болюулба. Тэрэ хаалта доро тэһэрдэг зүйл хэбэ гэнэ.

Фунгурумдахи руднигые зайн галаар хангадаг подстанци болон трансформатор тэһэлэгдэбэ, зайн гал дамжуулдаг утаһые таһар удар татажархёо.

Эдэ хорото аашануудынь Катангын можые толгойлогшын үсэгэлдэрэй хуурмаг үгэтэй ехэ тааралдана. «Катангада эб найрамдал болон амгалан байдал» тогтоохоёо Элизабетвиль бусажа ерээб гэжэ Чомбе һэнгэргүйгөөр хэлэһэн байгаа юм.

Хүлһэнэйхид бэе бэеэ зэмэлнэ

НЬЮ-ЙОРК, январиин 10. (ТАСС). Кубын контрреволюционернүүдэй урда президент Кеннедиин үгэ хэлэжэ, тэдэниие «нэгэдэлээ бэхижүүлэгты» гэжэ уряалхаһаань хэдэн үдэрөөр урда Кубын урбагшадай хоорондо ехэ арсалдаан болоһон байгаа гэжэ мүнөө мэдээжэ болобо. Плайя-Хирондо добтолон ороходоо хяа бута сохюулһан хүлһэнэйхидэй хоорондо бэе бэедээ харша бүлэглэлнүүд бии болоһон байгаа. Тэрэ оппозиционно бүлэглэл хадаа контрреволюционно бригадые тарааха эрилтэ табяад, өөһэдөө сэрэгэй хубсаһа үмдэхэһөө арсаһан байгаа.

Энэ бүлэглэлэй гэшүүд контреволюциин политическэ удамаршадые ямаршье арюун хүсэл зорилгогүй болоһон, доройтоһон хүнүүд гэжэ гэмнэнэ. Тэрэ бүлэглэлэй нэгэ гэшүүнэйнь хэлэһэн ёһоор, тэдэнэр өөһэдөө амяараа политическэ организаци байгуулха һанаатай юм ха. Тиибэшье «Кубые сүлөөлгэдэ» США-гай туһалаа һаа, тэрэ түсэбынь бэелүүлэгдэхэ гэжэ мүнөөхи хүниинь мэдүүлээ.

„Советскэ Союз түрүүлжэ ябана“

БАРУУН БЕРЛИН, январиин 10. (ТАСС). Мүнөө США-да хүдэлмэрилжэ байдаг ракетэ бүтээлгын талаар немецкэ мэргэжэлтэ фон Браун гэгшэ Баруун Берлинэй телевиденеэр үгэ хэлэхэ зуураа, замбуулинаар ниидэхэ хэрэгтэ Советскэ Союз мүнөө үедэ түрүүлжэ ябана гэжэ мэдүүлбэ. Советскэ ракетэнүүд, Америкын ракетэнүүдтэ орходоо, үлэмжэ ехэ ашаа үргэжэ гараха шадалтай гэжэ фон Браун тэмдэглэбэ. Вернер Фон Браун хадаа Баруун Берлинэй техническэ университедэй хүндэтэ докторой диплом абахаяа Баруун Берлин ерэһэн юм. Тэрэ мүнөөдэр США ниидэжэ ошобо.

Чжоу Энь-лай Неру хоёр бэшэг абалсаба

ДЕЛИ, январиин 10. (ТАСС). КНР-эй гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай, Индиин премьер-министр Дж. Неру гэгшэдэй Инди Хитад хоёрой хилэ тухай арсалдаата асуудал тушаа абалсаһан бэшэгүүдые Индиин газетэнүүд мүнөөдэр тунхаглаба.

Польшын машина бүтээгшэдэй амжалтанууд

ВАРШАВА, январиин 9. (ТАСС). Польшын машина бүтээгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ һайнаар ажаллаа. Орон дотор 500 гаран шэнэ машинанууд болон приборнуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо. Тэдэнэй дунда далайн суднонууд, тарянай болон свёкло хураадаг комбайнууд, хүндэ автоматическа токарна болон фрезерна станогууд, үгтэһэн программаар хүдэлдэг автомадууд, текстильнэ промышленностиин бүхэли комплекс станогууд, өөрөө ашаалдаг товарна вагонууд болон бусад бии.

Б. Гупта Индиин президенттэй уулзаба

ДЕЛИ, январиин 10. (ТАСС). Индиин коммунис партиин парламентын бүлэгэй дээдэ палатадахи штадуудай соведэй фракциин хүтэлбэрилэгшэ Гуптын Индиин президент С. Радхарришнантай уулзаһан тухай коммюнике эндэ тунхаглагдаба.

Тэрэ коммюнике соо хэлэгдэһэн ёһоор, коммунистнуудые болон ороной профсоюзна ажал ябуулагшадые арестовалжа байһан тухайнь президентдэ Гупта мэдүүлбэ.

Январиин 21-дэ эхилхээ байһан парламентын сессидэ хабаадалсахын тулада арестовалагдагшадые, тусхайлбал, парламентын гэшүүд—коммунистнуудые сүлөөдэ табихыень Гупта президентые уряалба.

Сэрэгэйнгээ хүсые харуулхаяа түхеэрнэ

ВАШИНГТОН, январиин 9. (ТАСС). Холбоото Штадууд «Уһан сэрэгэй болон агаарай сэрэгэй хүсые Улаан далай дээрэ харуулхаар түхеэржэ байна. Йеменэй революционно гуримай урда Саудовска Аравиин найдабари ехэтэй байхын тулада энэ хүсэеэ харуулха гээ юм»,—гэжэ Ассошиэйтед пресс агентствын корреспондент Лондонһоо мэдээсэнэ.

Тэрэ мэдээсэлэй ёһоор, США-гай сэрэгэй корабльнууд Саудовска Аравиин портнуудта орохо, тиихэдэ Америкын самолёдууд энэ гүрэнэй агаарай сэрэгэй баазануудта ниидэжэ ерэхэ юм.

ХАЛУУН МҮРӨӨРН...

Үдэшээр һэн. Улаан-Үдын Железнодорожно районой милициин таһагай дежурнын комната руу нэгэ хүн ехэ тэбдүүгээр гүйжэ ороод: «Мотоциклым хулгай абабал. Түргэлыт! Хулгайшаниие бариит!» гэжэ мэгдүүтэйгээр мэдүүлбэ. Энэ хадаа эрхэтэн Токмаков болоно.

Таһагай дежурна милициин ахалагша лейтенант И. М. Кишковский тэрэнэй хэлэжэ байһан үгэ таһалдуулан: «мүртэйгөөр ойлгуулжа хэлыт». Хаанаһаа, хайшан гээд хулуугааб?».

Дээдэ-Березовкын хирпиисын заводой оршондо ажаһуудаг Токмаков өөрынгөө «К-55» мотоцикл заһажа байтараа, үдэшын эдеэлгэндэ машинаяа газаагаа орхёод гэртээ ороо. Тэрэ һамбаанда мотоциклнь хулгайда абтаһан байгаа.

Ахалагша лейтенант Кишковский хулгайн болоһон газарта дары ошохые түхеэрээ. Тиихэдээ: «Старшина Данилов рядовой Бойко хоёр намтай ошолсогты» гэжэ дежурна захирба.

Уданшьегүй милициин таһагай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд хулгайн болоһон газараар ябажа һайса хараад, хулгайшадай мүр хайха гэжэ шиидэбэ. Хирпиисын заводойхидой тосхониие тойрон ябажа хараашалаа, тэндэхи һуурин зонһоо һурагшалаа. Мотоцикл абажа ябаһан хүниие хараһан хүн олдобогүй. Бэдэрэлгээ саашань үргэлжэлүүлбэ.

«Шэнэ тосхон ошоо һаамнай яаха юм. Тэндэ олон залуушуул һуудаг. Тиихэдэ тэрэ тойрон ганга жалгатай газар. Хулгайшан тэндэл хоргодоод байжа магад» гэжэ старшина Данилов дурадхаһан байна.

«Нээрээшье» гэжэ ахалагша лейтенант һайшааба. Дежурнын автомашина гэрэл үгэн, хонхор жалга соогуур дабшаа. Тэрэ үедэ мотоцикл хүтэлһэн хоёр эрэ хүн урдань харагдаба.

Дежурна маши... жэ ябаһан хүнүү... суугаа зогсошобо. ...рилэгшэдэй автом... гарахатайнь зэргэ... ябагшадай нэгэн ...раад унашоо. Тэрэ ...тенант баряа. Нүү... тэрьелээ. Албана... мээр дүүргэгшэд ... рядовой Бойко ... хулгайшан хаана ...

Баригдагшадай ... Иванович Жерав... ган ябадал гарг... хэһэнэйнгээ түлөө... лүүлһэн, мүнөө ха... хүн байгаа. Нүгөө... тика» заводой сл... вич Иванов байш...

Мотоцикл хулга... дал хэһэнэйнь ту... но районой арада... дүрбэн жэлэй бол... хаһаха, Ивановы... зортойгоор хэһэ... лөөдэ ябуулха гэ...

П...

Милициин ахал...

Энээниие мэдэхэ гүт?

Эгээл заахан үнэгэн

Фенек гэжэ заахан үнэгэн Африка түбиин сүл губида ажамидардаг, угаа һайхан ан юм. Эдэ амитад хоорондоо холбоотой нүхэнүүд соо байрладаг. Үбһэн, үдэ, нооһоор уурхай түхеэрээд, үдэртөө, эгээл халуун үедэ тэрээн соогоо хэбтэжэ, унтажа үнжэдэг.

Фенек заахан аад, шонтогорхон хамартай, мэхэтэйхэн аашатай, бэлтэгэр томо нюдэнүүдтэй, зэртэгэр ехэнүүд шэхэтэй амитан.

Бага зэргын шииг уһатай сүл губида фенек дайралдадаг. Зүгеор тэрэниие олохонь тон бэрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй нооһоной үнгэнь газарай үнгэтэй бүри адлирхуу, илгаруулхань бэрхэтэй бшуу. Фенек хадаа бушуу амитан, һабархануудаараа айхабтар түргэн газар малтан нүхэлөөд, агшан зуура газар уруу орожо хоргодошохо.

Һүни болохолоор лэ, фенек агнуурида гарадаг. Тэрээнтэй дайралдаһан шубууд, гүрбэл, таршаашье амиды мэндэ һалахагүй, зооголуулшадаг юм. Набша ногоошье эдихэдээ ядадаггүй, заримандаа огород уруушье «айлшалхаяа» арсахагүй байха.

«Юный натуралист» журналһаа абтаба.

Олоороо наа...

Республикын бэрхэ шатаршадые тодоруулхын зорилгоор хахад финальна мүрысөөнүүд эхилэнхэй. Тэдэнэй нэгэниинь дүлиишүүлэй культурын байшан соо эмхидхэгдэһэн байна. Мүрысөөндэ хабаадалсагша нэгэдэхи разрядай 17 шатаршад сооһоо Улаан-Үдын гурбадахи һургуулиин һурагша Юрий Вощенко түрүүлжэ ябана. Тэрэ мүнөө дээрээ зургаан уузалгаһаа 5,5 очкотой болоо. Хоёрдохи һуурида—Виктор Черноскутов.

Хоёрдохи мүрысөөндэ хабаадалсагшадай дундаһаа республикын чемпион Лубсама Гармаева түрүүлжэ ябанхай. Хүдөө ажахын ин... хэгдэлэн энэ м... та16 шатаршад... Мункуев, Влад... гэгшэд хоёрдо... һуури эзэлээ.

Железнодоро... дэ эхилһэн мүр... шад Петр Тогло... Бурлов гэгшэ... буляалдажа яб...

Дүрбэдэхи м... дагшадай дунда... шан Николай ... дахи мүрысөөнд... шад сооһоо Тих... намо») түрүү ... хай.

Редактор
Ц. Ц. ...

Манай адрес, телефо...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Лени...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. реда... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—24-74, сельского хозяйства, советского строитель... ры—47-59, промышленности, транспорта, инфор... литературы и искусства—34-05, писем и рабсель... отдел переводов и корректорская—35-95, бухга... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерст... Бурятской АССР.
Н00320. Зак...